

Inhoud

Jurisprudentie overlijdensschade

RECHTBANK ZWOLLE , 3 december 1969.....	4
HOGE RAAD 3 april 1970. (Vereniging Centrale Werkgevers Risicobank/staat).....	4
HOGE RAAD (Burg. Kamer), 19 juni 1970. (EAGLE STAR).....	4
ARR.-RECHTB. GRONINGEN, 29 juni 1973 en 28 juni 1974	5
ARR.-RECHTB. GRONINGEN 29 juni 1973 en 28 juni 1974	5
HOGE RAAD 5 juni 1981, nr 11711. (HONY).....	6
HOF LEEUWARDEN, 24/9/1980, 18/11/81.....	6
RECHTBANK AMSTERDAM 15/10/80, 25/11/81 en 10/11/82	7
HOGE RAAD 4 november 1983, nr. 12112 Schipper/Baumans)	7
Rechtbank Assen, 13/12/83	7
HOF LEEUWARDEN 21/12/83.....	8
HOF ARNHEM 28/3/84	8
HOF 'S-GRAVENHAGE 14/12/84	8
RECHTBANK ROTTERDAM 9/12/83.....	8
HOGE RAAD 15/2/85	9
HOGE RAAD 13 december 1985, nr. 12471 (ABP/WINK).....	9
HOF DEN HAAG 10 januari 1986	10
RECHTBANK ROTTERDAM 24 augustus 1984	10
HOGE RAAD 28 februari 1986, nr. 12610 (HUISKES)	11
RECHTBANK AMSTERDAM 9 april 1986	12
HOF 's-GRAVENHAGE 24 april 1986	12
ARR.-RECHTBANK LEEUWARDEN 25 september 1986	13
HOF 'S-GRAVENHAGE 2 april 1987	13
RECHTBANK 's-GRAVENHAGE 13 mei 1987.....	13
RECHTBANK ARNHEM 27 juli 1989	14
HOGE RAAD 21 februari 1992, nr. 14480 (REINDERS) (vaste lasten-arrest)	14
HOGE RAAD 18 februari 1994, nr. 15246 (REGRES VOA)	15
(HOGE RAAD 29 april 1994, nr. 15302 REGRES) (stiefkinderen)	16
HOGE RAAD (maatschap, zelfstandige) 23 september 1994, nr. 15405	16
Rb. Amsterdam 28.05.1997 inz. Constant-Smit c.s./Elvia.....	17
HOF AMSTERDAM (Constant-Smit c.s/Elvia) 3 februari 2000	17
Hoge Raad 4 februari 2000 (invloed sommenverzekering).....	18
Arr Rb Arnhem d.d. 31-08-2000	19
HR, 20 september 2002. Hoge Raad kent smartengeld bij coma toe.....	20
15 augustus 2002, Rb Maastricht, HA ZA 61-434.....	21
Rechtbank 's-Hertogenbosch 5-02-2003	22

Rechtbank Rotterdam van 28 mei 2003, NJ-kort 2003/70	24
rechtbank Haarlem 02-04-2003	24
Rechtbank Haarlem 23-07-2002	24
Rechtbank Assen 17-12-2002 en 3-09-2003	26
RECHTBANK 'S-HERTOGENBOSCH 27 oktober 2004	26
Rb Dordrecht 22-09- 2004.....	27
Hof Den Bosch 29-11-2005	28
HR 16 december 2005,.....	29
HR 3 februari 2006	30
Rechtbank 's-Hertogenbosch 8-3-2006	31
Hof Amsterdam 07-09-2006	32
Rechtbank Arnhem 17 januari 2007, 132218	32
GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE 2-02-2007	33
Hof Den Haag 24-04-2007.....	33
Rechtbank Roermond 5 december 2007.....	33
Hoge Raad 11 juli 2008 (Bakkum/Achmea).....	34
Rb 26 november 2008 . NJF 2008,474.....	34
Hoge Raad 10 april 2009 (Philip Morris/Bolink)	35
Hoge Raad 12 juni 2009.....	35
Rechtbank Amsterdam 19 augustus 2009	36
Hoge Raad 9 oktober 2009	36
Rechtbank Zwolle-Lelystad 25 november 2009	37
Rechtbank Breda 11 augustus 2010	37
Rechtbank Rotterdam 1 december 2010.....	38
Rechtbank 's-Hertogenbosch 12 januari 2011	38
Rechtbank Den Haag 2 februari 2011	38
Rechtbank Rotterdam 18 april 2012	38
Rechtbank Dordrecht 05 september 2012	39
Rb Rotterdam 100112 (ongepubliceerd).....	39
Rechtbank Rotterdam 16 januari 2013.....	40
Rechtbank Rotterdam 17 december 2014.....	40
Hof Arnhem-Leeuwarden 12 mei 2015	41
Rechtbank Den Haag 7 december 2016	42
Rechtbank Midden Nederland 28 maart 2018.....	43
Gerechtshof Den Haag 07-08-2018.....	44
Rechtbank Rotterdam 22 augustus 2019	45
Rechtbank 02-02-2020 (ongepubliceerd) www.letselschademagazine.nl/2020/RBZWB-020620 .	46
Rechtbank Gelderland 14 april 2021	46
Rechtbank Midden Nederland 16-06-2021	46
Rechtbank Gelderland 13 april 2022	47

RECHTBANK ZWOLLE , 3 december 1969.

VR 1974, 66

ESSENTIE

Berekening 1406-schade

Kosten van levensonderhoud van de overleden man op 40 procent gesteld. Rekening gehouden met enige inkomsten uit eigen arbeid van de weduwe. Schadevergoeding over de periode totdat eiseres 65 jaar zal zijn, omdat de weduwe na de datum waarop haar man 65 jaar zou zijn geworden nu als gevolg van zijn overlijden niet kan profiteren van het ouderdomspensioen, waarop de man anders recht zou hebben gekregen. Hertrouwkans wordt buiten beschouwing gelaten. Rekening houden met geldontwaarding door bij kapitalisatie te gebruiken rente.

HOGE RAAD 3 april 1970. (Vereniging Centrale Werkgevers Risicobank/staat)

NJ 1970, 379

ESSENTIE

Voordeelstoerekening bij berekening van vergoeding van schade, verschuldigd ex art. 1406 BW

Het Hof heeft overwogen dat, ter bepaling van het bedrag der schadevergoeding, welke de Staat op grond van art. 1406 BW verschuldigd is aan de nagelaten betrekkingen van A.G.H. (slachtoffer van een verkeersongeval), een door de nabestaanden van A.G.H. uit een particuliere ongevallenverzekering ontvangen bedrag van f 30.000 in mindering komt op het bedrag dier vergoeding, zulks uit overweging dat ten gevolge van de uitkering aan de nagelaten betrekkingen van A.G.H. uit hoofde van de voormelde particuliere ongevallenverzekering het fortuin van de nagelaten betrekkingen is toegenomen en derhalve hun behoefte, ontstaan door het overlijden van hun kostwinner, is verminderd en het door de Staat verschuldigde dienovereenkomstig dient te worden verminderd.

door het gehele bedrag van de uitkering in mindering te brengen op het door de Staat als schadevergoeding verschuldigde bedrag, heeft het Hof te kennen gegeven dat naar zijn oordeel de behoefte aan levensonderhoud van de weduwe en de kinderen van A.G.H. met dit bedrag was verminderd. Deze beslissing - welke voor rekening van het Hof komt - kan als van feitelijke aard, in cassatie niet met vrucht worden bestreden en behoefde geen nadere motivering.

Bij de beantwoording van de vraag in hoever de nabestaanden ten gevolge van de dood van degeen, die hun levensonderhoud verschafte, behoefte hebben aan een schadevergoeding als bedoeld in art. 1406, speelt de financiële positie van de tot schadevergoeding verplichte geen rol.

Waar het in mindering brengen van ter beschikking van de nabestaanden komende bedragen geschiedt op grond dat hun behoefte aan levensonderhoud daardoor wordt verminderd, is het voor de beantwoording van de vraag of en in hoeverre dit het geval is niet relevant met welk doel de verzekering welke tot uitkering heeft geleid is gesloten, noch welke opofferingen degeen die de verzekering is aangegaan zich daarvoor heeft getroost.*

* Zie noot onder het arrest. (Red.).

HOGE RAAD (Burg. Kamer), 19 juni 1970. (EAGLE STAR)

NJ 1970, 380

ESSENTIE

Beperking van het recht op schadevergoeding krachtens art. 1406 BW Feiten welke bepalend zijn voor het bepalen van de behoeftigheid der nabestaanden.

In gevallen bedoeld in art. 1406 BW wordt aan de daar genoemde personen een recht toegekend op vergoeding van de schade die zij lijden door het derven van levensonderhoud tengevolge van de dood van degeen door wiens arbeid zij werden onderhouden. Blijkens tekst

en geschiedenis van art. 1406 BW wordt het recht op schadevergoeding krachtens dit artikel in die voege beperkt, dat vergoeding van de hierboven bedoelde schade niet kan worden gevorderd voor zover en voor zolang de nabestaande, gezien zijn financiële omstandigheden en de stand waarin hij leeft, ondanks deze schade als niet-behoefstig zal kunnen worden aangemerkt. Voor het bepalen van die behoefte moet in beginsel worden rekening gehouden met alle feiten die daarop van invloed zijn, ongeacht of die feiten verband houden met het overlijden. Uit dien hoofde - derhalve niet bij wege van voordeelstoerekening ter berekening van de geleden schade - moet ook rekening worden gehouden met bedragen waarop de nabestaande aanspraak kan maken krachtens een overeenkomst van verzekering tegen ongevallen.

Het Hof had, ter waardering van het door de eiseres tot cassatie "uiteindelijk verschuldigde bedrag", mede bepalend moeten achten het feit dat de overblijvende echtgenote van de overledene (slachtoffer van een verkeersongeval, Red.) er op kon rekenen de beschikking te krijgen over een bedrag van f 25 000.*

* Zie noot onder het arrest. (Red.).

ARR.-RECHTB. GRONINGEN, 29 juni 1973 en 28 juni 1974

NJ 1974, 20

ESSENTIE

Degenen die door de nedergeslagene plegen te worden onderhouden: de echtgenote ook voordat nog van regelmatig onderhoud sprake is, niet het natuurlijk kind, ongeacht een alimentatieverplichting.

1. De wetgever heeft in art. 1406 BW limitatief aangewezen de categorie van personen, welke gerechtigd zijn om in de daar bedoelde gevallen schadevergoeding te vorderen, aan welke aanwijzing nader is toegevoegd, dat deze personen door de arbeid van de nedergeslagenen plegen te worden onderhouden.

2. Deze toevoeging sluit niet uit de aanspraken van bedoelde personen, indien door bepaalde omstandigheden - zoals in casu het feit van een 14 dagen voor het ongeval (waarbij de man omkwam) gesloten huwelijk - de overledene nog niet of nog niet regelmatig tot het onderhoud heeft kunnen bijdragen, doch wel in voldoende mate van waarschijnlijkheid mag worden aangenomen, dat hij, ware hij in leven gebleven, zich met het onderhoud van bedoelde personen zou hebben belast (vgl. HR 10 febr. 1961, NJ 1961, 184).

Een natuurlijk kind van de nedergeslagene, dat niet door hem is erkend en tot wie hij niet in een familierechtelijke betrekking stond, behoort niet tot de in art. 1406 BW aangewezen gerechtigden op schadevergoeding.

ARR.-RECHTB. GRONINGEN 29 juni 1973 en 28 juni 1974

NJ 1977, 35

ESSENTIE

Concubinaat en hertrouwen van weduwe (slachtoffer verkeersongeval) als schadebeëindigende omstandigheden.

1. Uit de omstandigheden, waaronder een weduwe met een andere man is gaan samenleven, kan worden afgeleid, dat zij geheel of gedeeltelijk door deze man wordt onderhouden, terwijl deze omstandigheden ook sterke aanwijzingen voor een spoedig hertrouwen kunnen opleveren, welk hertrouwen als een schadebeëindigend feit is aan te merken. Bewijsopdracht ten aanzien van zodanige omstandigheden.

2. Bewijs niet geleverd geacht. Wel leveren de gebleken feiten en omstandigheden een sterke aanwijzing op voor een spoedig hertrouwen van de weduwe of voor een zodanige vorm van

samenleving met een andere man, dat van deze verlangd mag worden het onderhoud van haar voor zijn rekening te nemen, in verband waarmee zij vanaf 1 januari 1975 geen behoefte meer heeft aan een schadevergoeding, welke het door de dood van haar man weggevallen onderhoud moet vervangen.

* Zie ook NJ 1974, 20. (Red.)

HOGE RAAD 5 juni 1981, nr 11711. (HONY)

NJ 1982, 221 (werkkracht overledene)

RvdW 1981, nr 88.

ESSENTIE

Vordering van minderjarige kinderen tot schadevergoeding tegen degene door wiens schuld hun moeder als gevolg van een verkeersongeval is overleden.

Vraag of werkkracht van de omgekomen ouder bij de dagelijkse verzorging en opvoeding van de kinderen kan worden aangemerkt als arbeid waardoor zij plachten te worden onderhouden.

Vraag of de aanspraak van de kinderen op schadevergoeding mede wordt beïnvloed door de wijze waarop de vader aan zijn verplichtingen jegens hen voldoet en door de omstandigheid dat de vader ten gevolge van overlijden van de moeder van alimentatieplicht jegens haar is bevrijd.

Onjuist is de opvatting dat, waar art. 1406 BW spreekt van het door de arbeid van de nedergeslagene plegen te worden onderhouden, daaronder niet mag worden begrepen de inbreng van de werkkracht van de omgekomen ouder bij de dagelijkse verzorging en opvoeding van de kinderen die uit hoofde van dat artikel schadevergoeding vorderen. Uitgaven die nodig zijn geworden door het wegvallen van de inbreng van werkkracht van de overleden moeder bij de dagelijkse verzorging en opvoeding van de achtergebleven minderjarige kinderen, vormen een schade die in beginsel voor vergoeding op grond van art. 1406 in aanmerking komt. Dit geldt ongeacht in welke situatie deze kinderen na het overlijden van hun moeder overigens komen te verkeren dankzij de wijze waarop de vader aan zijn verplichtingen jegens hen voldoet, en ongeacht of de vader door het overlijden van de moeder van een alimentatieplicht jegens haar wordt bevrijd. Een andere opvatting, zoals die waarvan in het cassatiemiddel wordt uitgegaan, doet geen recht wedervaren aan het karakter van de verbintenis tot schadevergoeding ter zake van onrechtmatige daad, waarop art. 1406 BW betrekking heeft, welke verbintenis niet op een lijn mag worden gesteld met de alimentatieverplichtingen van het familierecht.

HOF LEEUWARDEN, 24/9/1980, 18/11/81.

VR 1984, 131

ESSENTIE

Art. 1406 BW Nabestaanden hebben gescheiden vorderingen. Verhoging AWW weduwe-met-kind niet toerekenen aan schade kinderen.

Voordeelstoerekening

Elk der benadeelden heeft bij art. 1406 BW een zelfstandig recht op schadevergoeding. Ingevolge 19 AWW krijgt weduwe met kinderen hoger pensioen dan zonder. Het verschil tussen beide pensioenen is geen voordeel opkomende aan de kinderen die hun schade in de zin van 1406 BW vermindert. Die hogere AWW heeft ook geen schadeverminderende invloed doordat de kinderen tegen hun moeder een onderhoudsaanspraak hebben. De 1406-aanspraak prevaleert. Een andere opvatting doet geen recht wedervaren aan het karakter van de verbintenis tot schadevergoeding uit de onrechtmatige daad, die niet op een lijn mag worden

gesteld met de alimentatieverplichtingen van het familierecht (Verg. HR 5 juni 1981, VR 1981. 78, NJ 1982. 221 en het hoofdartikel in dit nummer, Red. VR)

RECHTBANK AMSTERDAM 15/10/80, 25/11/81 en 10/11/82

VR 1984, 132

ESSENTIE

Schade ex 1406 BW van kinderen; verval vordering weduwe bij concubinaat

(Vervolg op Rb. Amsterdam, 30 november 1976, VR 1978, 19 en Hof Amsterdam, 14 februari 1979, VR 1979, 63 Red. VR). Weduwe die gaat samenleven en in verband daarmee de vordering voor zich intrekt herkrijgt geen vorderingsrecht als de jarenlange samenleving beëindigd wordt. De omstandigheden waarin zij dan leeft zijn rechtens niet langer aan het ongeval toe te rekenen. Nu kinderen voor hun 21e in hun eigen levensonderhoud blijken te voorzien wordt hun tot die leeftijd berekende schadevordering dienovereenkomstig verminderd. Allerlei speculatieve en onzekere factoren kunnen zowel in het voordeel als in het nadeel van de gerechtigden werken (zie het vonnis) maar dat belet niet de toewijzing van een naar redelijkheid en billijkheid te bepalen bedrag. Belastingsschade en kosten actuariële bijstand vergoedbaar (zie noot).

HOGE RAAD 4 november 1983, nr. 12112 Schipper/Baumans)

(gevolgen adoptie) NJ 1984, 786 (RvdW 1983, 188

ESSENTIE

Onrechtmatige daad. Vordering uit art. 1406 BW van kind van verkeersslachtoffer voor de periode nadat dat kind door een echtpaar is geadopteerd.

De strekking van art. 1406 - voor zover hier van belang - is om de aansprakelijkheid wegens het veroorzaken van de dood van een ander te beperken tot een nauwe kring van nabestaanden, waaronder de kinderen van de overledene, voor zover die nabestaanden door de arbeid van de overledene plegen te worden onderhouden. Daarmee strookt dat deze aansprakelijkheid eindigt als het kind naderhand wordt geadopteerd en het aldus de staat van wettig kind van de adoptief ouders verkrijgt, terwijl de familierechtelijke betrekkingen met zijn overleden natuurlijke ouder ophouden te bestaan.

Rechtbank Assen, 13/12/83

VR 1984, 78

ESSENTIE

Voordeelstoerekening uitkering ongevallenverzekering bij overlijden. Invloed NBW
Schadevergoeding (letsel)

In het Hony-arrest van de Hoge Raad (NJ 82, 221/VR 81, 78) leest de Rechtbank niet dat daarin gebroken wordt met de gevestigde leer dat op art. 1406 BW gegronde aanspraken o.m. begrensd worden door de omvang van de behoefte van de nabestaande. Volgens het binnen enkele jaren in te voeren NBW wordt dit stelsel onverkort gehandhaafd. Gezien de grootte van de ongevallenuitkering (f 150.000,-) en de hoogte van de schade zonder die uitkering (f 103.569,-) komt aan de weduwe geen vordering terzake toe (zie noot).

HOF LEEUWARDEN 21/12/83

VR 1985, 34

ESSENTIE

Art. 1406 BW Concubinaat na overlijden kostwinner, invloed daarvan op vergoedingsplicht dader. Burgerrechtelijk plafond.

Kostwinner overlijdt in 1971 door schuld van derde. Weduwe gaat enige jaren later samenleven als was zij gehuwd. Schadevergoeding ex 1406 BW is niet aan heffing van inkomstenbelasting en premies onderhevig, ongeacht of die vergoeding wordt gevorderd als som ineens dan wel als telkens daadwerkelijk geleden schade. Zelfs indien de concubijn wettelijk verplicht zou zijn de weduwe te onderhouden - wat hij niet is - leidt dat niet tot vermindering van de schuldplichtigheid van de dader, nu die dankzij de WA-verzekering voldoende gegoed is (cassatieberoep ingesteld Red. VR).

HOF ARNHEM 28/3/84

VR 1985, 33

ESSENTIE

Verhoging AWW weduwe-met-kinderen niet als voordeel toe te rekenen op schade kinderen ex art, 1406 BW

Hertrouwen weduwe niet van invloed op schadevordering kinderen (cassatieberoep ingesteld)

HOF 'S-GRAVENHAGE 14/12/84

RECHTBANK ROTTERDAM 9/12/83

(Assurantiemij/Van der Last)

VR 1986, 13

ESSENTIE

Schadevergoeding aan man en kinderen na overlijden moeder. Schadebeperking. Kosten huishoudelijke hulp.

1. De nagelaten betrekkingen hebben behoefte aan opvoeding die echter onvervangbaar en derhalve onvergoedbaar is, aan zorg voor de huishouding en aan de aanwezigheid van een volwassene die de kinderen buiten schooltijd thuis opvangt. Deze laatste twee vormen van behoefte kunnen slechts worden vervuld door een gezinsverzorgster door de week voor volle dagen. De maatschappelijke kring waartoe het gezin behoort is daarop niet van invloed. Deze behoefte blijft bestaan totdat de kinderen een zodanige mate van zelfstandigheid hebben bereikt dat de afwezigheid van de werkkracht van hun moeder hun tijdbesteding nauwelijks meer beïnvloedt
2. De verplichting der nabestaanden hun schade te beperken houdt niet in dat zij verplicht zouden zijn de schade geheel of ten dele zelf te dragen.
3. Uit de omstandigheid dat in het gezin geen gezinsverzorgster werkte sinds het stopzetten van de voorschotregeling mag niet worden afgeleid dat in het gezin daarna gezinshulp overbodig was. Dat stopzetten van voorschotten kan wellicht onrechtmatig zijn indien daaruit extra schade voortvloeit. Bij v.d.J. (de vader) zal nog voordeelstoerekening moeten geschieden.

HOGE RAAD 15/2/85

(regres VOA, ook na 65 jarige leeftijd)
VR 1987, 17

ESSENTIE

Verhaalswet Ongevallen Ambtenaren; verhaal weduwenpensioen.

Rechtbank: Het verhaal krachtens de VOA strekt zich uit tot het uitgekeerde weduwenpensioen; dit geldt ook voor weduwenpensioen dat wordt uitgekeerd na de datum waarop de overleden ambtenaar 65 jaar zou zijn geworden. Het geldt eveneens voor de bedragen die het ABP ex N.10 ABP-wet heeft betaald wegens terugstorting van AOW/AWW-premie. Het regresrecht van de VOA wordt slechts beperkt door art. 3 (civiel plafond). Bij het berekenen van de hoogte daarvan mag geen rekening worden gehouden met het pensioen dat het ABP heeft uitbetaald. Ook moet bij het berekenen van dat plafond geen rekening worden gehouden met de omstandigheid dat de ambtenaar na zijn 65ste jaar een ouderdompensioen zou hebben genoten en hij zijn weduwe nadien dus niet meer "door arbeid" zou hebben onderhouden. Die stelling miskent dat ook ouderdompensioen tot het inkomen uit arbeid moet worden gerekend in de zin van art. 1406 BW. Bij het berekenen van het civiel plafond moet worden rekening gehouden met de sterfttekansen van de ambtenaar.

Hof: verenigt zich vrijwel geheel met het vonnis.

Hoge Raad: In de door de HR ontwikkelde rechtspraak (HR 5 december 1969, NJ 1970, 140, VR 1970, 8; HR 2 april 1976, N.R. 1976, 532, VR 1976, 87; HR 4 maart 1977, NJ 1978, 144, VR 1978, 16; HR 25 november 1983, NJ 1984, 707, VR 1986, 136) is een ruime uitleg van de VOA aanvaard, des dat voor de vraag of een lichaam terzake van een aan een ambtenaar overkomen ongeval verhaal heeft, uitsluitend beslissend is of dat lichaam terzake van dat ongeval aan of ten behoeve van de ambtenaar uitkeringen of verstrekkingen heeft verleend krachtens diens rechtspositie; al hetgeen krachtens de rechtspositieregeling is uitgekeerd of verstrekt kan worden verhaald, en de omvang van dit verhaal wordt alleen door het civiele plafond (art. 3 VOA) beperkt. Mede terwille van de hanteerbaarheid van die wet kent dit verhaalsrecht generlei beperkingen; met name geldt niet dat het verhalend lichaam schade of nadeel moet hebben geleden. Aldus is het invaliditeitspensioen verhaalbaar evenals het aan weduwe en wezen van de ambtenaar verleende pensioen. Er is geen reden het verhaalsrecht voor weduwenpensioen te beperken tot de datum waarop de overledene 65 zou zijn geworden. De vergoedingen terzake van op het weduwenpensioen geheven AOW- en AWW-premies, die ex N10 ABP-wet aan de weduwe zijn betaald, zijn evenzeer verhaalbaar. Bij de bepaling van het civiele plafond moeten de aan of ten behoeve van de nagelaten betrekkingen verleende uitkeringen of verstrekkingen worden weggedacht.

(Van het uitvoerige cassatiemiddel zijn slechts de hoofdpunten aangegeven zulks ter ruimtebesparing en omdat het als zeer technisch voor de lezers van dit blad mogelijk minder interessant is; de conclusie OM gaat op de verschillende onderdelen zodanig in, dat de strekking ervan voldoende duidelijk wordt; Red. VR)

(Zie ook artikel Mr. M.M. MacLean in VR 1986 pag. 281 e.v.).

HOGE RAAD 13 december 1985, nr. 12471 (ABP/WINK)

NJ 1986, 246 (gevolgen hertrouwen, concubinaat)

RvdW 1986, 11

ESSENTIE

Verhaal krachtens de Verhaalswet ongevallen ambtenaren (VOA). De "fictieve situatie" van art. 3 VOA. Schadevergoeding op grond van art. 1406 BW en de heffing van inkomstenbelasting en van premies voor de sociale verzekeringswetten. Einde van de aansprakelijkheid ex art. 1406 op het tijdstip waarop de weduwe hertrouwt; niet reeds op de enkele grond dat zij in concubinaat gaat leven. Invloed van concubinaat op behoefte van weduwe aan schadevergoeding. Stelplicht van verhalend lichaam met betrekking tot het "civiele plafond" van art. 3 VOA.

"In de regel wordt echter de schadevergoeding op grond van art. 1406 vastgesteld op een bedrag ineens dat moet worden aangemerkt als een vergoeding voor de schade aan gederfd levensonderhoud die door de nabestaanden wordt geleden als gevolg van het teloorgaan van de arbeidskracht van het slachtoffer. Een dergelijke vergoeding is noch op grond van art. 25 lid 1 sub g, noch op grond van art. 31 lid 1 noch op grond van enig ander artikel van de Wet op de inkomstenbelasting 1964, zoals deze wet in de te dezen relevante jaren 1971 t/m 1978 luidde, aan de heffing van inkomstenbelasting onderworpen. Zij is ook niet onderworpen aan premieheffing voor de sociale verzekeringswetten, aangezien zij niet aangemerkt kan worden als loon in de zin van de Coördinatiewet Sociale Verzekering."

"Subonderdeel a3 betoogt terecht dat de aansprakelijkheid op grond van art. 1406 eindigt op het tijdstip waarop de weduwe hertrouwt. De strekking van art. 1406 - voor zover hier van belang - is om de aansprakelijkheid wegens het veroorzaken van de dood van een ander te beperken tot een nauwe kring van nabestaanden, waaronder de overblijvende echtgenoot, voor zover die nabestaanden door de arbeid van de overledene plegen te worden onderhouden. Daarmede strookt dat deze aansprakelijkheid eindigt als de weduwe hertrouwt en er aldus burgerlijke betrekkingen ontstaan tussen haar en de echtgenoot met wie zij trouwt. Deze uitkomst past ook bij hetgeen voor een vergelijkbaar geval is bepaald in art. 15 lid 1 AWW.

Dit brengt echter niet mede dat de aansprakelijkheid jegens een weduwe ook eindigt op de enkele grond dat zij in concubinaat gaat leven. Voor de toepassing van art. 1406 mag een concubinaat, dat nu eenmaal niet de in Boek 1 BW geregelde, aan een huwelijk verbonden burgerlijke betrekkingen doet ontstaan, niet met een huwelijk worden gelijk gesteld. Ook deze uitkomst past bij art. 15 lid 1 AWW. Subonderdeel a2 faalt dus."

"Gaat een weduwe in concubinaat leven, dan moet daarmede rekening worden gehouden voor zover dit van invloed is op haar stand of haar financiële omstandigheden en daarmede op hetgeen zij behoeft, bijv. doordat zij bespaart op haar uitgaven, zoals haar uitgaven voor huisvesting, of doordat zij in feite door degene met wie zij samenleeft wordt onderhouden. Voor wat betreft de begroting van nog niet ingetreden schade, kan de rechter met een en ander rekening houden, zo hij met voldoende zekerheid meent te kunnen aannemen dat een concubinaat de behoefte van de weduwe zal verminderen.

HOF DEN HAAG 10 januari 1986

RECHTBANK ROTTERDAM 24 augustus 1984

VR 1987, 123

ESSENTIE

Schade door overlijden. Schadeposten. Voordeelstoerekening.

Of de weduwe door het overlijden van haar echtgenoot schade heeft geleden, is afhankelijk van de financiële omstandigheden waarin zij verkeert en een dergelijke uitkering kan deze omstandigheden uiteraard mede bepalen. In het onderhavige geval gaat het echter om een

uitkering van f 20 000. Polissen van een dergelijke - relatief geringe - omvang plegen te worden afgesloten, niet in de eerste plaats tot bekostiging van het levensonderhoud van de weduwe, maar met het oog op de bijzondere uitgaven die het overlijden van de overledenen met zich brengt en om de weduwe in staat te stellen zich aan de gewijzigde omstandigheden aan te passen. Dat heeft Van der Voort, door verhuizing naar de omgeving waar haar familie woont, ook gedaan. Zij wijst er op dat een en ander haar voor aanzienlijke uitgaven heeft gesteld. Gelet op de opgave, die zij bij pleidooi van die uitgaven heeft gedaan, vindt de Rechtbank in het onderhavige geval geen reden de berekende schadevergoeding te verminderen.

HOGE RAAD 28 februari 1986, nr. 12610 (HUISKES)

NJ 1987, 100 (AWW gezinstoeslag, hertrouwen/concubinaat)

RvdW 1986, 58

ESSENTIE

Onrechtmatige daad. Schadevergoeding ex art. 1406 BW; behoefteigheids. Weduwepensioen. Geen toerekening aan de kinderen van gezinstoeslag ex art. 19 lid 2 AWW. Geen invloed van door nieuwe partner van de moeder aan de kinderen verstrekt onderhoud op hun "behoefteigheids".

"3.2. Krachtens art. 1406 heeft ieder der nabestaanden een zelfstandige vordering tot vergoeding van de schade die hij zelf lijdt door het derven van levensonderhoud tengevolge van de dood van degene door wiens arbeid hij werd onderhouden, voor zover hij deze vergoeding, gezien de financiële omstandigheden en de stand waarin hij leeft, behoeft. Dit brengt mede dat een uitkering uit hoofde van een verzekering slechts dan bij de vaststelling van hetgeen een der nabestaanden behoeft in aanmerking moet worden genomen, wanneer deze uitkering de behoeften van de betreffende nabestaande vermindert.

3.3. Voor de beantwoording van de vraag of de hiervoor bedoelde gezinstoeslag de behoeften van de kinderen vermindert, is het volgende van belang:

- Ingevolge art. 19 lid 2 heeft de weduwe - en hebben niet de kinderen - recht op het weduwepensioen met inbegrip van de gezinstoeslag; dit pensioen belooft een vast bedrag, onafhankelijk van het aantal kinderen;
- het in art. 19 lid 2 bedoelde pensioen komt de weduwe toe, ongeacht of er een of meer kinderen te haren laste komen;

Uit de in de conclusie van het OM onder 3 geciteerde passage uit de Memorie van Toelichting op de AWW blijkt dat de gezinstoeslag is bedoeld om de "algemene kosten, verbonden aan het voeren van een gezinshuishouding" te dekken, terwijl voor de "additionele kosten, welke de opvoeding van kinderen medebrengt", daarenboven een uitkering per kind dient te worden verstrekt.

Op grond van een en ander moet worden aangenomen dat de gezinstoeslag niet in onmiddellijk verband staat met de behoeften van de kinderen en deze dan ook niet vermindert, zodat de gezinstoeslag bij de vaststelling van de aan hen verschuldigde schadevergoeding buiten beschouwing moeten worden gelaten.

3.4. Onderdeel e stelt de vraag aan de orde of onderhoud dat door de man met wie de weduwe hertrouwt dan wel in concubinaat gaat leven aan haar minderjarige kinderen wordt verstrekt of zal worden verstrekt, in aanmerking moet worden genomen bij de vaststelling van hetgeen deze kinderen behoeven en daarmee van de schadevergoeding.

Deze vraag moet ontkennend worden beantwoord. Een andere opvatting zou tot het onredelijke resultaat leiden dat de onderhoudslast van de kinderen in zoverre in plaats van op de aansprakelijke persoon wordt gelegd op de stiefvader, resp. degene met wie de weduwe samenwoont. Hieraan doet niet af dat ten aanzien van de weduwe zelf anders moet worden geoordeeld (HR 13 dec. 1985, RvdW 1986, 11), aangezien zij ten opzichte van evenbedoelde man in een andere positie verkeert."

RECHTBANK AMSTERDAM 9 april 1986

VR 1989, 54

ESSENTIE

Schade door overlijden. Inkomensontwikkeling. Zelfwerkzaamheid. Pensioenschade. Voordeelstoerekening. Toerekening consumptie inkomen.

Het gaat hier in de eerste plaats om een zevental uitkeringen uit hoofde van verzekeringspolissen die door het overlijden van de heer De Waart tot uitkering zijn gekomen, in totaal tot f 67 200. De polissen zijn in kopie overgelegd. De eerste vier, ad f 150, f 100, f 50 en f 1000 zijn duidelijk bedoeld voor begrafeniskosten en dergelijke en komen reeds daardoor niet voor toerekening als voordeel in aanmerking.

Ook de andere verzekeringsuitkeringen, van f 20 000, f 20 900 en f 25 000 zijn niet van dien aard dat het redelijk zou zijn deze als voordeel toe te rekenen en in mindering te doen strekken op de schade welke eiseres in de zin van artikel 1406 van het Burgerlijk Wetboek heeft geleden en zal lijden. Een der uitkeringen betreft een gemengde verzekering waarvan f 5000 ook bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd van de heer De Waart tot uitkering zou komen. De desbetreffende verzekeringen zijn voor wat de eerste en de laatste betreft circa 25 jaar voor het ongeval afgesloten, de middelste, een zuivere ongevalpolis, in 1971.

Naar de maatstaven van 1981, gelet op de financiële omstandigheden van eiseres en haar man, is de strekking van de hier in het geding zijnde verzekeringen niet het voorzien in de behoefte aan levensonderhoud van de nabestaanden, maar het opvangen van allerlei kosten en extra uitgaven, mogelijk maken van heroriëntatie in het leven, het zich verschaffen van advies, hulp en steun en verzachting van leed, kortom het beperken van materiele en immateriële schaden die niet voor vergoeding ex artikel 1406 van het Burgerlijk Wetboek in aanmerking komen.

HOF 's-GRAVENHAGE 24 april 1986

VR 1988, 122

ESSENTIE

Behoeftigheidsvereiste; schade in de zin van art. 1406 BW.

Dochter van 19 verdient f 16 756 bruto per jaar t.t.v. overlijden ouders. Vader had consumptief jaarinkomen van ongeveer f 31 500 per jaar. Dochter geen vordering ex art. 1406 BW omdat aan het behoeftigheids criterium niet is voldaan. Zij was in staat overeenkomstig haar maatschappelijke stand in haar eigen levensonderhoud te voorzien. Minderjarige zoon wordt door grootouders in huis genomen. Schade moet in beginsel concreet worden berekend. Niet gebleken dat het wegvallen van de inbreng van de werkkraft van de overleden moeder de grootouders heeft genoodzaakt tot het maken van kosten. Zoon geen vordering ex art. 1406 BW.

ARR.-RECHTBANK LEEUWARDEN 25 september 1986

NJ 1988, 13

ESSENTIE

Schadevergoeding op grond van art. 1406 BW. Invloed daarop van uitkeringen op grond van door laedens gesloten inzittenden-verzekeringsovereenkomst en door werkgeefster van omgekomen ouder gesloten ongevallenverzekeringsovereenkomst.

Aan de orde is de vraag, of op schadeuitkeringen, waarop de kinderen Visser, als gevolg van het onrechtmatig handelen van Beetsma jegens diens verzekeraar recht hebben op grond van het in art. 1406 BW bepaalde, in mindering gebracht moeten worden uitkeringen krachtens respectievelijk de door Beetsma gesloten inzittenden-verzekeringsovereenkomst en door Vissers werkgeefster gesloten ongevallenverzekeringsovereenkomst.

Krachtens genoemd wetsartikel hebben de kinderen naast hun moeder ieder een zelfstandige vordering tot vergoeding van schade die zij zelf lijden ten gevolge van de dood van hun vader. Dit brengt mede dat uitkeringen uit hoofde van verzekeringen slechts dan bij de bepaling van de behoefte van de kinderen in aanmerking moeten worden genomen, wanneer deze uitkeringen die behoefte verminderen. Dit is in casu niet het geval, omdat de moeder als begunstigde ter zake van die uitkeringen is aangewezen, deze uitkeringen op een vast bedrag zijn vastgesteld, ongeacht of er kinderen zijn en of die ten hare laste komen, en niet blijkt dat die uitkeringen als gezinsuitkeringen zijn bedoeld.

HOF 'S-GRAVENHAGE 2 april 1987

VR 1989, 84

ESSENTIE

Causaal verband aanrijding-overlijden; voordeelstoerekening.

Overlijdensuitkering ex 1639 lid 1 BW geen te korten voordeel, nu deze strekt tot dekking van bijzondere door het overlijden veroorzaakte kosten en niet de behoefte aan levensonderhoud vermindert. Uitkering ongevallenverzekering wel voordeel; hoofdsom in mindering te brengen op als som-ineens berekende schade ex art. 1406 BW.

10. Het hof is met de Rb. van oordeel dat deze zgn. "overlijdensuitkering" strekt tot dekking van bijzondere, door het overlijden veroorzaakte kosten, zoals begrafeniskosten, hetgeen ook blijkt uit het feit dat deze kosten, voor zover zij het onbelaste gedeelte van de uitkering niet overschrijden, fiscaal niet als buitengewone lasten in mindering mogen worden gebracht. Derhalve is geen sprake van een uitkering die de behoefte van Van der Wal aan levensonderhoud vermindert, zodat deze uitkering bij de vaststelling van haar schade niet aanmerking dient te worden genomen.

14 In casu is duidelijk dat de behoeften van Van der W. worden verminderd door de door haar ontvangen uitkering, in hoofdsom groot f 6.500: de bewuste verzekering werd immers door E., gelijk bij pleidooi in eerste aanleg namens Van der W. ook naar voren is gebracht, afgesloten om het zijn echtgenote financieel makkelijker te maken als hij onverhoopt ten gevolge van een ongeval mocht komen te overlijden.

RECHTBANK 'S-GRAVENHAGE 13 mei 1987

VR 1989, 30 (Zuijderduijn/Staat)

ESSENTIE

Schadevergoeding 1406 BW. Vaste lasten geheel toerekenen aan weduwe en niet naar evenredigheid over vorderingen weduwe en kinderen verdelen.

De vaste lasten zijn slechts in beperkte mate afhankelijk van de gezinsomvang; ook de hoge AWW die een weduwe met kinderen ontvangt wordt geheel op haar vordering toegerekend (verg. HR 28 februari 1986, VR 1987, 16 nt vWvC; zie ook het hoofdartikel in dit nummer; Red. VR). Vorderingen van de kinderen op de moeder krachtens erfrecht zijn tegen 6% rente behoefteverminderend ongeacht of die rente door de moeder wordt betaald. Kinderen die redelijkerwijs een voortgezette opleiding zullen volgen hebben een vordering ook na het 21e jaar. Belastingshade op nettovordering van kinderen is schade van het kind en niet van de moeder, ook al is zij de belastingplichtige, want art. 1406 geeft ieder der nabestaanden een zelfstandige vordering.

RECHTBANK ARNHEM 27 juli 1989

VR 1991, 53

ESSENTIE

Overlijdensschade weduwe en wezen. Diverse schade-elementen en rekenfactoren. Voordeelstoerekening.

Zwarte bijverdiensten overledene als timmerman aannemelijk; geen rekening te houden met gedeelte dat aan fiscus afgedragen had moeten worden. Zelfwerkzaamheid in en rond woning op zich aannemelijk maar onduidelijk of nabestaanden daartoe niet evenzeer in staat zijn. Voordeel uit onkostenvergoeding overledene niet aannemelijk gemaakt. Financiering studielening kinderen door overledene is geen verstrekking levensonderhoud. Vaste lasten niet over gezinsleden verdelen maar aan weduwe toerekenen (vgl. Rb. 's-Gravenhage 13 mei 1987, VR 1989, 30; red. VR). Ongevallenuitkering ad f 17 500 voor f 7500 ter dekking begrafeniskosten en voor het overige niet als voordeel op 1406-vordering te korten nu het de bijzondere uitgaven die overlijden kostwinner en aanpassing aan gewijzigde omstandigheden meebrengt niet te boven gaat. Redelijke kosten schadeberekening verhaalbaar ook al is benadeelde niet ingegaan op uitnodiging tot voorafgaand overleg.

HOGE RAAD 21 februari 1992, nr. 14480 (REINDERS) (vaste lasten-arrest)

NJ 1992, 339

RvdW 1992, 62

ESSENTIE

Art. 1406 BW (oud). Schade nabestaanden; toerekening vaste lasten van de gezinshuishouding. Voordeelstoerekening aan weduwe in verband met gezinstoeslag ex art. 19 lid 2 (oud) Algemene Weduwen- en Wezenwet (AWW). Methode van schadetoerekening aan weduwe, resp. kinderen.

Krachtens art. 1406 heeft ieder van de nabestaanden een zelfstandige vordering tot vergoeding van de schade die hij zelf lijdt door het derven van levensonderhoud tengevolge van de dood van degene door wiens arbeid hij werd onderhouden, voor zover hij deze vergoeding, gezien de financiële omstandigheden en de stand waarin hij leeft, behoeft (HR 28 febr. 1986, NJ 1987,

100). Het verschaffen van de voorzieningen waarop vaste lasten als de onderhavige (woonlasten, energiekosten, enz.) betrekking hebben, behoort tot het levensonderhoud dat als gevolg van het overlijden wordt gedeerd door ieder van de nabestaanden.

Bij het bepalen van de door de nabestaanden geleden schade behoort derhalve aan ieder hunner een gedeelte van die lasten te worden toegerekend.

De omstandigheid dat de overblijvende ouder het verschaffen van de bedoelde voorzieningen op zich pleegt te nemen, brengt niet mee dat de kinderen te dier zake geen aanspraak meer geldend kunnen maken tegen degene die krachtens art. 1406 tot vergoeding van hun schade verplicht is. De wijze waarop de overblijvende ouder aan de op deze rustende onderhoudsverplichtingen jegens de kinderen voldoet, behoort buiten beschouwing te blijven bij het vaststellen van de schade (vgl. HR 5 juni 1981, NJ 1982, 221).

Geen invloed van de gezinstoeslag, begrepen in het ingevolge art. 19 lid 2 (oud) AWW te ontvangen weduwenpensioen (HR 28 febr. 1986, NJ 1987, 100).

Bij toerekening vaste lasten aan de kinderen dient uitgangspunt te zijn dat het in gevallen als het onderhavige doorgaans niet tot een juist resultaat leidt de vaste lasten in gelijke delen aan de weduwe en elk der kinderen toe te rekenen. Verdeelsleutel afhankelijk van de concrete omstandigheden van het geval, maar in ieder geval zal moeten worden gelet op de mate waarin enerzijds de weduwe, anderzijds elk der kinderen behoefte heeft aan de voorzieningen waarop de vaste lasten betrekking hebben. Het aandeel van de weduwe in de woonlasten te stellen op tweemaal het aandeel van een kind, tenzij er bijzondere omstandigheden zijn die aanleiding geven tot een andere verdeling.

HOGE RAAD 18 februari 1994, nr. 15246 (REGRES VOA)

civiel plafond, ook tot na 65 jarige leeftijd)

NJ 1995, 607

RvdW 1994, 59

ESSENTIE

Verhaalswet ongevallen ambtenaren (VOA). Uitgangspunten bij berekening van verhaal van uitgekeerde en nog uit te keren weduwenpensioenbijdragen. Civiel plafond. Buitengerechtelijke kosten.

Het verhalend lichaam kan zich verhalen voor de aan de weduwe gedane uitkeringen, zonder dat de eis wordt gesteld dat het door de uitkeringen schade lijdt, terwijl de omvang van het verhaalsrecht alleen wordt beperkt door het civiel plafond van art. 3. Voor een beperking in het verhaalsrecht na het 65e levensjaar van de ambtenaar tot dat deel van de uitkeringen waarvoor geen pensioenaanspraak is opgebouwd, is in het systeem van de VOA dan ook geen plaats (zie HR 15 febr. 1985, NJ 1986, 687).

Voor de beantwoording van de vraag welke uitkering kan gelden als uitkering "terzake van het ongeval" in de zin van art. 2, is de statistische leeftijd van de ambtenaar niet beslissend (vgl. HR 22 juni 1990, NJ 1991, 760).

Bij de berekening van het civiel plafond moeten de pensioenuitkeringen worden "weggedacht" en moet worden uitgegaan van de "nedergeslagene" die met het oog op de voorziening in het levensonderhoud van zijn weduwe na zijn overlijden geen voorziening had getroffen.

De door het verhalend lichaam gemaakte buitengerechtelijke kosten vallen niet onder het verhaalsrecht van de VOA en de redelijkheid brengt niet mee dat het verhaalsrecht zou behoren te worden uitgebreid tot de met het uitoefenen van dat recht gepaard gaande buitengerechtelijke kosten. *

(HOGE RAAD 29 april 1994, nr. 15302 REGRES) (stiefkinderen)

RvdW 1994, 105 ZIE OOK RVDW 1994/105 c
NJ 1995, 609

ESSENTIE

Verhaalswet ongevallen ambtenaren (VOA). Ontvankelijkheid in cassatie; subjectieve cumulatie. Uitgangspunten bij berekening van verhaal van pensioen- en overlijdensuitkeringen. Buitengerechtigde kosten. Hertrouwkansen weduwe. Ook stiefkinderen zijn kinderen in de zin van art. 1406 BW (oud).

Het enkele feit dat zelfstandige vorderingen, elk met een eigen, van die van de ander onafhankelijke grondslag, bij één dagvaarding zijn ingesteld brengt niet mee dat partij A, resp. partij B over en weer partij zijn geworden in het door de ander bij cassatiedagvaarding aangespannen geding.

Herhaling rechtsoverwegingen 4.1, 4.3 en 5 van HR 18 febr. 1994, NJ 1995, 607.

Door te oordelen dat, gezien de bijzonderheden van het gegeven geval, een redelijke verwachting bestond dat de nedergeslagene, ware hij in leven gebleven, te zijner tijd waarschijnlijk "met VUT" zou zijn gegaan, heeft het hof geen blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting (HR 19 nov. 1943, NJ 1944, 21).

Nu de aansprakelijkheid op grond van art. 1406 BW (oud) eindigt op het tijdstip waarop de weduwe hertrouwt (HR 13 dec. 1985, NJ 1986, 246) moet in een geval als dit in het kader van de berekening van het civiele plafond de vraag worden beantwoord of zodanig hertrouwen, naar een redelijke verwachting, zo waarschijnlijk is te achten dat daarvan voor die berekening valt uit te gaan.

De strekking van art. 1406 BW (oud) in verband met de reeds vóór 1 jan. 1992 bestaande rechtsopvattingen brengt mee aan te nemen dat ook onder het toen geldende recht stiefkinderen die tot het gezin van de "nedergeslagene" behoorden en door hem plachten te worden onderhouden, deel uitmaakten van de "nauwe kring van nabestaanden" die - ingevolge genoemde wetsbepaling - gerechtigd was tot schadevergoeding jegens degene die wegens de dood van de "nedergeslagene" aansprakelijk is. *

HOGE RAAD (maatschap, zelfstandige) 23 september 1994, nr. 15405

NJ 1995, 127 (MY-X)

RvdW 1994, 180

ESSENTIE

Arbeidsongeval. Arbeidsongeschikte vader die door met hem in maatschap samenwerkende zoon werd onderhouden. Toerekening winst aan arbeid. Invloed eigendom bedrijf op behoefte. Omvang schadevergoeding ex art. 7A:1638x BW.

In het kader van de vraag of voldaan is aan criterium "die door zijn arbeid plegen te worden onderhouden", in artikel 1638x BW (oud) bestaat onvoldoende grond verschil te maken tussen de situatie waarin de geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikte ouder tot het voortzetten van zijn bedrijf in staat werd gesteld doordat het slachtoffer van een ongeval in dat bedrijf werkzaam werd op grond van een eigensoortige, in de familieverhoudingen wortelende overeenkomst dan wel een arbeidsovereenkomst en die waarin de hulp werd geboden in het kader van een maatschap. Als onderhoud dat de vader van de zoon ontving valt ook in dat laatste geval aan te merken dat gedeelte van de opbrengst van het bedrijf dat aan de arbeid van de zoon was toe te rekenen, verminderd met hetgeen de vader daartegenover aan de zoon betaalde in de vorm van kost, inwoning en zakgeld.

Nu de inbreng van vader slechts bestond uit kapitaalgoederen en bedrijfsmiddelen die in het kader van de maatschapsovereenkomst uitsluitend in combinatie met de door de zoon verrichte

arbeid inkomsten opleverden, moet voor de beantwoording van de vraag of de vader door de arbeid van zijn zoon placht te worden onderhouden, worden aangenomen dat de opbrengst van het bedrijf in zijn geheel valt toe te rekenen aan de arbeid van de zoon.

Met de omstandigheid dat het bedrijf aan de vader toebehoorde behoort, voor zover nodig, wel rekening te worden gehouden bij het beantwoorden van de vraag of en zo ja hoeveel schade de vader heeft geleden. De in art. 7A:1638x (oud) lid 3 genoemden kunnen slechts aanspraak maken op vergoeding van de schade welke zij lijden door het derven van levensonderhoud tengevolge van de dood van degene door wiens arbeid zij werden onderhouden, voor zover zij die vergoeding, gezien hun financiële omstandigheden en de stand waarin zij leven, behoeven. Noch in de tekst van art. 7A:1638x BW (oud), noch in haar strekking of geschiedenis, is steun te vinden voor de stelling dat de werkgever enkel gehouden is tot vergoeding van gedeerd levensonderhoud tot het bedrag waarmee de overleden werknemer door zijn arbeidskracht in de dienstbetrekking waarin hem het ongeval is overkomen, bijdroeg in de behoeften van de nabestaande. (Zie ook JAR 1994/215; red.)

Rb. Amsterdam 28.05.1997 inz. Constant-Smit c.s./Elvia

PIV-jur. 1999, 34. rolnummer 94.2862 (ongepubliceerd)

Rb. beslist in een tussenvonnis dat de overledene ware hem het dodelijke ongeval - op 38-jarige leeftijd - niet overkomen zonder problemen tot de leeftijd van 62 jaar zijn beroep als leraar had kunnen uitoefenen;

Daarnaast exploiteerde Constant kennelijk nog een - uit het vonnis niet nader kenbare - onderneming en de Rb. benoemt een deskundige om te rapporteren over het winstpotentieel op lange(re) termijn daarvan;

Gelet op het opleidingsniveau van de ouders acht de Rb. aannemelijk dat de kinderen voortgezette opleidingen zullen volgen, waarna zij de leeftijd waarop deze kinderen in hun eigen levensonderhoud zullen moeten voorzien ex aequo et bono op de dag stelt waarop zij 23 jaar worden;

De Rb. gaat er verder vanuit dat de weduwe vanaf 1.9.1997 - haar jongste kind is dan bijna zeven jaar oud - gedurende een beperkt aantal uren beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en dat dit aantal uren zal toenemen naarmate de jongste zelfstandiger wordt en zij concretiseert dat in die zin dat de weduwe een jaar de tijd krijgt om deze arbeidsplaats ook daadwerkelijk te realiseren: tussen 1.9.1998 en 1.9.2004 wordt de verdien capaciteit op bruto f. 6.000 per jaar gesteld en voor de periode na 1.9.2004 op f. 12.000;

Volgens het Hof is verder duidelijk dat voor de berekening van de schade, uitkeringen vanwege de overheid ten behoeve van kinderen, zoals kinderbijslag en studiefinanciering in aanmerking dienen te worden genomen. Gedurende de voortgezette opleiding zullen de kinderen (deels) ten laste van overledene zijn gekomen.

In het kader van voordeelsaftrek laat de Rb. bedragen van totaal ruim f. 250.000 buiten aanmerking met als motivering de door de weduwe en de kinderen ondervonden immateriële schade en het feit dat door het wegvallen van de man onvermijdelijk extra opkomende en niet voor vergoeding in aanmerking komende kosten zullen ontstaan.zie onderstaande de beroepszaak bij het HOF:>

HOF AMSTERDAM (Constant-Smit c.s./Elvia) 3 februari 2000

VR 2000/86

Overlijdensschade. Behoeftigheid. Voordeelstoerekening van uitkeringen uit sommenverzekeringen na overlijden. Immateriële schade. Hoger beroep betreft uitsluitend de vraag in hoeverre de uitkeringen uit sommenverzekeringen in aanmerking dienen te worden genomen.

Een man komt in 1991 bij een verkeersongeval, waarvoor een ander aansprakelijk is, om het leven. Hij laat een echtgenote en vier kinderen achter, van wie de jongste op het moment van het ongeval nog niet geboren is. In hoeverre moeten de uitkeringen uit sommenverzekeringen (f 246.500) in aanmerking worden genomen bij de vaststelling van de schadevergoeding ex art. 1406 oud BW (thans art. 6:108)?

Het hof oordeelt dat de in art. 1406 oud BW genoemde personen slechts aanspraak kunnen maken op vergoeding van de schade die zij lijden door het derven van levensonderhoud ten gevolge van de dood van degene door wiens arbeid zij werden onderhouden, voor zover zij die vergoeding, gezien hun financiële omstandigheden en de stand waarin zij leven, behoeven. Ontvangen uitkeringen uit sommenverzekeringen kunnen een behoefte verminderende omstandigheid zijn. De omstandigheid dat geen vergoeding van door het overlijden bij de nabestaanden veroorzaakte immateriële schade kan worden gevorderd, laat onverlet dat nabestaanden in de regel als gevolg van het overlijden immateriële schade lijden. Indien, zoals hier, nabestaanden wegens het overlijden een uitkering ontvangen, kan van hen niet worden gevergd die uitkering niet aan te wenden ter vergoeding van die immateriële schade en aldus ter verzachting van het leed dat is veroorzaakt door het overlijden. Het hof waardeert de immateriële schade van de vrouw op f 40.000 en die van ieder van de vier kinderen op f 20.000. Het hof waardeert derhalve het totaal bedrag dat zij behoeven om op enigerlei wijze het leven voor hen draaglijker te maken op f 120.000. Dit brengt mee dat de verzekeringsuitkeringen tot het laatstgenoemde bedrag niet in aanmerking behoeven te worden genomen bij de vaststelling van de schadevergoeding. Tot een bedrag van f 126.500 (f 246.500 minus f 120.000) moeten de uitkeringen geacht worden de behoeftigheid te hebben verminderd (zie noot).

Hoge Raad 4 februari 2000 (invloed sommenverzekering)

Rek.nr. R98/132HR

3.1 Op 8 januari 1991 te omstreeks 22.00 uur heeft zich op de Weg naar Westpunt te Curaçao een verkeersongeval voorgedaan, waarbij betrokken waren [bestuurder], als bestuurder van een aan [eigenaar auto] in eigendom toebehorende personenauto, en twee voetgangers, onder wie [voetganger 1], de echtgenoot van [weduwe van voetganger 1]. [bestuurder] was een voor hem rijdende auto aan het inhalen, waartoe hij met een snelheid van omstreeks 80 km per uur de voor het tegenliggende verkeer bestemde rijbaan bereed. Terwijl hij die manoeuvre uitvoerde, is hij tegen de beide voetgangers aangereden, die aan de - in de rijrichting van [bestuurder] gezien - linkerzijde van de weg liepen. Als gevolg van die aanrijding is [voetganger 1] kort na het ongeval overleden.

Het ongeval is voor 75% aan de schuld van [bestuurder] te wijten.

3.2 In het onderhavige geding vordert [weduwe van voetganger 1] schadevergoeding ten behoeve van zichzelf en haar drie, uit haar huwelijk met [voetganger 1] geboren minderjarige kinderen, als hiervoor in 1 nader omschreven.

Het Hof heeft [eigenaar en bestuurder auto] veroordeeld tot betaling aan [weduwe van voetganger 1] van NAf 101.720,-- in hoofdsom.

3.5 Bij de toepassing van art. 1387 BWNA, welke bepaling overeenkomt met art. 1406 (oud) BW, gaat het - evenals trouwens bij het huidige art. 6:108 BW - niet om schade van de overledene zelf, maar om schade die de nabestaande lijdt door het derven van levensonderhoud dat hij van de overledene ontving. Het recht op schadevergoeding krachtens dit artikel is in zoverre beperkt dat geen recht op schadevergoeding bestaat, voor zover de nabestaande, gezien zijn financiële

omstandigheden en de stand waarin hij leeft, ondanks deze schade als niet-behoefstig kan worden aangemerkt (vgl. HR 19 juni 1970, NJ 1970, 380). Bij het bepalen van de behoefte van de nabestaande behoort in beginsel zijn gehele financiële positie in aanmerking te worden genomen. Hieruit vloeit voort dat alle gunstige financiële omstandigheden de behoefte van de nabestaande kunnen beperken en dat daarmee uit dien hoofde - derhalve anders dan bij wege van voordeelstoerekening - ook bij de hem verschuldigde schadevergoeding rekening moet worden gehouden. Dit geldt ook voor een uitkering uit hoofde van een verzekering als de onderhavige levensverzekering.

3.6 Dit strookt ook met hetgeen, mede op grond van de geschiedenis van de totstandkoming van de huidige art. 6:107 en 6:108 (zie Parl. Gesch. Boek 6 (Inv. 3, 5 en 6) blz. 1291 - 1309), voor art. 6:108 moet worden aangenomen. Uit die geschiedenis blijkt dat overwogen is het verschil op te heffen, dat op grond van de rechtspraak van de Hoge Raad bestond met betrekking tot de vraag in hoeverre met een uitkering uit hoofde van een sommenverzekering rekening moet worden gehouden voor de schadevergoeding ten gevolge van letsel resp. overlijden. Dit verschil komt, kort weergegeven, hierop neer dat voor de toepassing van art. 1407 (oud) in geval van letsel met een zodanige uitkering geen rekening behoort te worden gehouden (HR 28 november 1969, NJ 1970, 172), terwijl voor de toepassing van art. 1406 (oud) in geval van overlijden blijkt het hiervoor in 3.5 genoemde arrest wèl met een dergelijke uitkering rekening moet worden gehouden. Met het oog daarop bevatte zowel het voorgestelde art. 6.1.9.11a (thans art. 6:107) als het voorgestelde art. 6.1.9.12 (thans art. 6:108) een bepaling die, kort gezegd, inhield dat een verzekeringsuitkering die geacht wordt de geleden schade te verminderen, als voordeel in rekening wordt ge-bracht. Beide bepalingen zijn bij amendement geschrapt. In de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer bij de Invoeringswet van Boek 6 is omtrent de betekenis van het vervallen van de voorgestelde bepalingen opgemerkt dat door aanvaarding van het amendement teruggekeerd wordt naar het stelsel van het toen geldende recht, met dien verstande dat de rechter bij de toepassing van art. 6.1.9.11a vrij blijft om, in afwijking van het arrest van 28 november 1969, met toepassing van de algemene regel van voordeelstoerekening tot hetzelfde resultaat te komen als de geschrapte bepalingen, maar dat ter zake van art. 6.1.9.12 op voortzetting van de huidige rechtspraak bij overlijdensschade moet worden gerekend. Aantekening verdient hierbij dat, naar uit de parlementaire geschiedenis blijkt, de discussie niet zozeer betrekking had op de vraag of, in afwijking van het geldende recht, ook voor het geval van overlijden geen rekening met een verzekeringsuitkering moest worden gehouden, maar dat de inzet veeleer was of met betrekking tot schadevergoeding ter zake van letsel eenzelfde stelsel als ten aanzien van schadevergoeding in geval van overlijden zou moeten worden ingevoerd.

Arr Rb Arnhem d.d. 31-08-2000

(nog ongepubliceerd, rolNr 1998/2306)

De Groot/Horsting contra Sterpolis.

Man overlijdt en laat vrouw en twee minderjarige kinderen achter. Betrokkene stelt dat de kinderen voor en na overlijden dezelfde kinderbijslag ontvangen. De kinderbijslag is bedoeld voor voorziening in de behoefte van het individuele kind, zodat deze niet bij het consumptieve gezinsinkomen -dat immers strekt ter voldoening van de totale gezinsbehoefte- dient te worden opgeteld. (de kinderbijslag heeft dus niet in de berekening te worden meegenomen). De rechtbank acht dit standpunt in overeenstemming met het aan de Kinderbijslagwet ten grondslag liggende beginsel dat de kinderbijslag ten goede behoort te komen aan het betrokken kind.

Het wezenpensioen wordt na ongeval aan de kinderen toegerekend, het weduwenpensioen aan de weduwe. Het partner inkomen wordt aan het gezin toegerekend. Voor wat betreft de opkomende voordelen dient betrokkene een successiememorie te overleggen met de

bijbehorende polissen. Zelfwerkzaamheid wordt op f 2.500,- per jaar gewaardeerd. Kosten berekening door tegenpartij dienen ook vergoed te worden.

HR, 20 september 2002. Hoge Raad kent smartengeld bij coma toe

LJN-nr AE2149

De feiten:

Op 26 oktober 1993 is aan betrokkene tijdens zijn werk een ongeval overkomen. Hij heeft op een bouwlift zijn evenwicht verloren en is negen meter naar beneden gevallen. Als gevolg van dit ongeval is betrokkene in coma geraakt. Na enige maanden veranderde zijn toestand echter in een sub-coma (soporeuze toestand), een toestand waarin wordt aangenomen dat de persoon in enige mate besef heeft van hetgeen hem is overkomen en de gevolgen daarvan voor zijn naaste familie. Nog weer enkele maanden later overlijdt betrokkene op 25 februari 1994.

De erven hebben de werkgever voor de gevolgen van het ongeval aansprakelijk gesteld (zaakwaarneming). Zij hebben vergoeding gevorderd van materiële en immateriële schade. De aansprakelijkheid van de werkgever staat niet ter discussie.

De Hoge Raad:

"3.2.2....Het moet ervoor worden gehouden dat [betrokkene] zich gedurende ongeveer anderhalve maand - vanaf begin januari 1994 tot kort voor zijn overlijden - in een (soporeuze) toestand heeft bevonden waarvan aannemelijk is dat hij daarin in enige mate het besef heeft gehad van hetgeen hem was overkomen en van de gevolgen daarvan voor zijn naaste familie. Het gevoel van hulpeloosheid ten aanzien van zowel zijn eigen situatie als het verdriet van zijn familie zal hem leed hebben bezorgd dat rechtens moet worden aangemerkt als nadeel dat niet in vermogensschade bestaat.

"3.5. De omstandigheid dat de benadeelde gedurende een bepaalde periode bewusteloos is geweest, zal in het algemeen en behoudens aanwijzingen van het tegendeel, tot het oordeel kunnen leiden dat hij wat betreft die periode geen nadeel heeft geleden in de vorm van pijn en/of verdriet, doch deze omstandigheid rechtvaardigt niet zonder meer de conclusie dat in het geheel geen sprake is geweest van gederfde levensvreugde. Aangenomen moet immers worden dat de staat van bewusteloosheid in elk geval tot gevolg heeft gehad dat aan de benadeelde de mogelijkheid heeft ontbroken van zijn leven te genieten."

"3.6 De rechter zal in een geval als het onderhavige waarin moet worden aangenomen dat de benadeelde zich (achteraf en in zekere mate) heeft gerealiseerd dat hij gedurende een bepaalde periode bewusteloos is geweest en niet (meer) zijn gewone leven heeft kunnen leiden, in beginsel in aanmerking moeten nemen dat de benadeelde als gevolg van het door hem opgelopen letsel gedurende deze periode in de geobjectiveerde zin als hiervoor is overwogen, levensvreugde heeft gederfd."

NB: Tenslotte is van belang om te wijzen de invulling die is gegeven aan de eis van art. 6:106 lid 2 BW, die meebrengt dat een smartengeldvordering alleen op de erven kan overgaan als de benadeelde eerst zélf aan de wederpartij heeft meegedeeld dat hij aanspraak maakt op deze vorm van schadevergoeding. In deze zaak heeft de Rechtbank beslist dat aan deze eis in casu is voldaan op grond van zaakwaarneming door de echtgenote. Dit oordeel werd in cassatie (bewust) niet bestreden. De Hoge Raad geeft dan ook geen inhoudelijk oordeel ten aanzien van deze kwestie. De Hoge Raad wijst desalniettemin expliciet op de regel van art. 6:106 lid 2, die dus kennelijk ook in situaties als de onderhavige onverkort heeft te gelden. In voorkomende gevallen zal moeten blijken of ook andere rechters de constructie van zaakwaarneming zullen accepteren. Zolang de Hoge Raad geen uitspraak heeft gedaan over de houdbaarheid van deze constructie, blijft daarover onzekerheid bestaan.

Notitie in WPNR 03/6519, 1 februari 2003, Prof. mr. T. Hartlief.

Het arrest van de Hoge Raad over coma en smartengeld wordt zeer verschillend geïnterpreteerd. De schrijver stelt dat voor het recht op smartengeld in elk geval is vereist dat

de benadeelde op enig moment heeft beseft dat hij bewusteloos is geweest en dat hij niet meer zijn gewone leven heeft kunnen. In zijn visie bestaat geen recht op smartengeld bij algeheel coma en vervolgens overlijden.

Levensverzekeringsuitkering en overlijdensuitkering werkgever volledig verrekend in overlijdenszaak.

Ook kosten graf en begraafrechten vormen "kosten ter zake lijkbezorging"

Ongepubliceerd, , Rb Utrecht, 6 november 2002, rolnr. 77120/HAZA 97/1983

2.11 Amev stelt zich op het standpunt dat de uitkeringen van het Hooge Huys (levensverzekering) en de werkgever (overlijdensuitkering) volledig dienen te worden verrekend. De curator stelt zich daartegenover op het standpunt dat de gehele overlijdensuitkering buiten beschouwing dient te blijven, althans voor het deel dat de rechtbank in goede justitie zal menen te behoren.

2.12 Onder verwijzing naar het arrest van de Hoge Raad van 4 februari 2000, NJ 2000/600, overweegt de rechtbank dat, gelijk Amev heeft betoogd, bij het bepalen van de behoefte van Westheim in beginsel haar gehele positie in aanmerking behoort te worden genomen. Hieruit vloeit voort dat alle gunstige financiële omstandigheden haar behoefte kunnen beperken en dat daarmee uit dien hoofde –derhalve anders dan bij wijze van voordeelstoerekening- ook bij de haar verschuldigde schadevergoeding rekening moet worden gehouden. Hieruit volgt dat zowel de uitkering van het Hooge Huys als de uitkering van de werkgever volledig dienen te worden verrekend.

2.18 Ten aanzien van de kosten van de lijkbezorging heeft Amev de hoogte van de vordering en de verschuldigdheid daarvan erkend (nr. 33 conclusie van dupliek) behoudens een onderliggende post die betrekking heeft op de nota van de gemeente Hellevoetsluis voor het graf en de begraafrechten ad f 10.629,50. Amev stelt dat die kosten niet tot de kosten van lijkbezorging behoren die krachtens artikel 6:108 lid 2 BW voor haar rekening dienen te komen, omdat het hier vaste kosten betreft geen direct verband houden met de begrafenis. Amev stelt, en de curator heeft dat niet weersproken, dat het hier gaat om een soort van belasting die betaald moet worden om het graf in goede staat op de betreffende begraafplaats te kunnen laten voortbestaan gedurende meerdere jaren.

2.19 De rechtbank overweegt dat niet goed valt in te zien hoe een begrafenis zou kunnen worden verzorgd zonder ter zake kosten te maken voor graf en begraafrechten als hier bedoeld. Ook uit het bepaalde in artikel 6:108 BW kan niet kan worden afgeleid dat de betwiste kosten niet voor vergoeding in aanmerking komen. Dit onderdeel van de vordering van de curator kan derhalve worden toegewezen, vermeerderd met de wettelijke rente vanaf de dag der dagvaarding, waarvan Amev in punt 34 van de conclusie van dupliek heeft erkend dat zij die verschuldigd is.

Dit vonnis is gewezen door mr. L.M.G. de Weerd en is in het openbaar uitgesproken op woensdag 6 november 2002.

Beperkte looptijd overlijdensschade

15 augustus 2002, Rb Maastricht, HA ZA 61-434
ongepubliceerd,.

<http://www.pivkennisnet.nl/smartsite.dws?id=1&goto=243897>

Een 24-jarige vrouw (inkomen € 7.000 per jaar) overlijdt door een ongeval. Haar 26-jarige echtgenoot (inkomen € 25.214) claimt gederfd levensonderhoud. De Rechtbank overweegt dat slechts recht op schadevergoeding bestaat indien sprake is van behoefte (behoefteigheidsvereiste). Derhalve

dient (nabestaande) omstandigheden te stellen waaruit valt af te leiden dat in de toekomst - het ongeval weggedacht - de overledene wel in het levensonderhoud van (nabestaande) zou hebben voorzien.

Verder beperkt de Rechtbank de looptijd tot 10 jaar gezien de jonge leeftijd van de man. De rechtbank overweegt daarbij: "In dit verband is tevens relevant of (nabestaande) inmiddels een nieuwe partner heeft, althans of en zo ja, sinds wanneer hij met iemand een gezamenlijke huishouding voert (nabestaande) zal in de gelegenheid worden gesteld voornoemde informatie te verstrekken. De rechtbank acht het, gezien de jonge leeftijd van (nabestaande) ten tijde van het ongeval en de daarmee gepaard gaande verwachting dat hij op enige moment wederom zijn leven en daarmee ook zijn huishouden met iemand zal gaan delen, redelijk de looptijd van deze schadepost te beperken tot maximaal 10 jaar. (nabestaande) dient er vanuit te gaan dat de eventueel aan hem toekomende schadevergoeding gering zal zijn in verhouding tot zijn forse vordering. Dit is het gevolg van het wettelijk systeem waarin, hoe teleurstellend ook, geen ruimte bestaat voor financiële compensatie voor het leed dat een nabestaande is berokkend."

Rechtbank 's-Hertogenbosch 5-02-2003

LJN-nummer: AF3886 Zaaknr: HA ZA 01-1274
Zaaknummer : 66688

Huishoudelijke hulp (gecombineerd 107 en 108 zaak); shock en affectieschade.

Op 26 februari 2001 heeft [gedaagde], destijds de echtgenoot van dochter [familienaam], opzettelijk met zijn auto vader en moeder [familienaam] als voetgangers aangereden. Vader [familienaam] is daarbij ernstig gewond geraakt en moeder [familienaam] is de volgende dag aan haar verwondingen overleden

4.,5 De rechtbank overweegt als volgt.

Vader [familienaam] heeft ingevolge art. 6: 108 lid 1 BW als nabestaande recht op vergoeding van de kosten, die hij heeft gemaakt en in de toekomst zal moeten maken ter vervanging van de bijdrage die moeder [familienaam] voorheen aan het huishouden leverde. Daarnaast heeft vader [familienaam] recht op vergoeding van de eventuele kosten die hij heeft gemaakt en in de toekomst nog zal moeten maken ter vervanging van de huishoudelijke werkzaamheden, die hij voorheen zelf verrichte maar door zijn beperkingen als gevolg van zijn letsel niet meer kan verrichten.Vader [familienaam] zal in de gelegenheid worden gesteld om de aangekondigde indicatiestelling door het Regionaal Indicatie Orgaan in het geding te brengen, alsmede bewijsstukken omtrent de hoogte van de feitelijk door hem gemaakte kosten terzake huishoudelijke hulp.

4.12. Vader [familienaam] maakt aanspraak op vergoeding van immateriële schade, bestaande uit het leed als gevolg van het hem toegebrachte letsel, alsmede uit de psychische shock- en affectieschade als gevolg van het opzettelijk dood rijden van zijn echtgenote door [gedaagde].

4.14. Deze schadepost moet van de hand worden gewezen voorzover deze is gebaseerd op affectieschade. De rechtbank verwijst kortheidshalve naar het arrest van de Hoge Raad d.d. 22 februari 2002 (NJ 2002/240), waarin onder meer is overwogen dat het stelsel van de wet meebrengt dat nabestaanden geen vordering geldend kunnen maken tot vergoeding van nadeel wegens het verdriet dat zij ondervinden als gevolg van het overlijden van iemand met wie zij een nauwe en/of affectie band hadden, en dat het de rechtsvormende taak van de rechter te buiten gaat om in afwijking van het wettelijk stelsel zonder meer een vergoeding toe te kennen. Dat geldt in het algemeen voor een gebeurtenis waarvoor een ander jegens de overledene aansprakelijk is (zie r.o. 4.2 van het arrest) en derhalve ook wanneer zoals in het onderhavige geval sprake is van moord. De rechtbank ziet geen reden om van deze recente jurisprudentie van de Hoge Raad af te wijken. De affectieschade kan ook niet worden gebaseerd

op art. 6: 106 lid 1 onder a BW, nu gesteld noch gebleken is dat het motief van [gedaagde] voor zijn daad met name gericht was op het toebrengen van leed aan de familie van moeder [familienaam] (zoals in het arrest van de Hoge Raad d.d. 26 oktober 2001, NJ 2002/216).

4.15. Uit de overgelegde brief van mw. [naam psychoterapeute] blijkt genoegzaam dat vader [familienaam] geestelijk letsel heeft opgelopen als gevolg van de hevige schok die teweeg is gebracht door de confrontatie met de aanslag op zijn eigen leven en dat van zijn echtgenote (die beide elementen van één aanslag zijn zo nauw met elkaar verweven dat zij niet van elkaar gescheiden kunnen worden). Door de daad van [gedaagde] is vader [familienaam] in zijn persoon aangetast zoals bedoeld in art. 6: 106 lid 1 onder b BW. [Gedaagde] dient daarom niet alleen de immateriële schade als gevolg van het lichamelijk letsel van vader [familienaam] te vergoeden, maar ook de immateriële schade van vader [familienaam] als gevolg van zgn. shockschade.

4.16. De hoogte van de aan vader [familienaam] toekomende vergoeding voor genoemde immateriële schade kan nog niet definitief worden vastgesteld, omdat er wat betreft het lichamelijk letsel nog geen sprake is van een medische eindtoestand en omdat nog geen duidelijkheid bestaat over de omvang van het geestelijk letsel en de vooruitzichten op verbetering in de toekomst. In dit stadium van de procedure kan daarom hooguit een voorschot op de immateriële schadevergoeding worden toegekend. In dat kader zal de rechtbank vader [familienaam] in de gelegenheid stellen verklaringen van behandelaars in het geding te brengen, waaruit zijn huidige lichamelijke en geestelijke toestand en de te verwachten toekomstige ontwikkelingen blijken. Daarna zal de rechtbank de hoogte van het voorschot vaststellen.

Post g: immateriële schade van dochter en zoon [familienaam]

4.19. Wat betreft de affectieschade verwijst de rechtbank naar hetgeen zij bij schadepost f heeft overwogen. Een en ander geldt ook voor dochter en zoon [familienaam] als nabestaanden.

4.20. De omstandigheid, dat dochter en zoon [familienaam] geen getuige zijn geweest van de moord op hun moeder, betekent niet dat zij hoe dan ook geen aanspraak zouden kunnen maken op vergoeding van zgn. shockschade. De door de Hoge Raad in het eerdergenoemde arrest d.d. 22 februari 2002 ontwikkelde criteria voor shockschade gelden specifiek voor ongevallen veroorzaakt door een overtreding van een veiligheids- of verkeersnorm (zie r.o. 4.3 van het arrest). In het onderhavige geval is sprake van een aansprakelijkheidsvorm van een geheel andere orde. De pleger van een moord handelt niet alleen onrechtmatig jegens de vermoorde persoon, maar ook jegens derden die een nauwe affectieve band hadden met de overledene en bij wie door de confrontatie met het feit van de moord een zodanig hevige emotionele schok teweeg is gebracht dat daaruit geestelijk letsel voortvloeit. De immateriële schade die deze derden als gevolg van de aantasting van hun persoon lijden moet dan ingevolge art. 6: 106 lid 1 onder b BW door de pleger van de moord worden vergoed.

4.21. In rechte kan er van worden uitgegaan dat dochter en zoon [familienaam] als kinderen een nauwe affectieve band met hun vermoorde moeder hadden. Uit de overgelegde stukken blijkt echter niet dan wel onvoldoende, dat dochter en zoon [familienaam] geestelijk letsel hebben opgelopen, waarvan in het algemeen slechts sprake zal zijn indien sprake is van een in de psychiatrie erkend ziektebeeld. De rechtbank zal dochter en zoon [familienaam] daarom in de gelegenheid stellen verklaringen daaromtrent van hun behandelaars in het geding te brengen. Uit die verklaringen zullen tevens de huidige geestelijke toestand en de te verwachten ontwikkelingen in de toekomst moeten blijken.

Rechtbank Rotterdam van 28 mei 2003, NJ-kort 2003/70.

Overleden t.g.v. mesothelioom. Tijdstip van samenwonen ex. art 108 lid 1 sub c is moment waarop ziekte zich openbaart.

In deze zaak ging het om een nabestaande die vergoeding vorderde voor de schade als gevolg van het overlijden van haar partner. Deze man was overleden aan de ongeneeslijke asbestziekte mesothelioom. Kenmerkend voor deze ziekte is dat die zich pas vele jaren na de daadwerkelijke blootstelling aan asbest openbaart. Tussen partijen was onder meer in geschil een uitleg van artikel 6:108 lid 1 sub c BW, waarin bepaald is dat aan degene die reeds vóór de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid berust met de overledene in gezinsverband samenwoonde en in wiens levensonderhoud de overledene geheel of voor een groot deel had voorzien, kort gezegd een recht op schadevergoeding toekomt. Deze vorm van samenwonen moet zich dus voordoen vóór de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid berust. Bij mesothelioom is die gebeurtenis in principe het blootstellen aan asbest, hoewel de gevolgen van die blootstelling lange tijd onmerkbaar zullen zijn. Daardoor kan het gebeuren dat de door artikel 6:108 verlangde samenwoning in gezinsverband pas ná de blootstelling maar voor het openbaren van de ziekte plaatsvindt. Deze situatie deed zich hier voor. De rechtbank zag daarin aanleiding te komen tot de volgende uitleg van artikel 6:108 BW: "Omdat de gevolgen van blootstelling aan asbest lange tijd niet merkbaar zijn geweest, en in de wetsgeschiedenis in dit verband ook over 'het ongeval' wordt gerept, brengt een redelijke wetsuitleg en wetstoepassing mee dat in dit geval onder 'de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid berust' wordt verstaan het moment waarop werd vastgesteld dat het slachtoffer aan de ongeneeslijke asbestziekte mesothelioom leed". Als gebeurtenis in de zin van artikel 6:108 wordt dus mede aangemerkt het moment waarop de dodelijke ziekte zich openbaart.

rechtbank Haarlem 02-04-2003

zaaknummer 71663/HA ZA 01-139

(vervolg op onderstaand tussenvonnis)

Baas/RVS- overlijdensschade

<http://www.pivkennisnet.nl/smartsite.dws?id=1&goto=412562>

Ongeval 23 december 1997 in de gemeente Zijpe. RVS verzekerde is aansprakelijk. Moeder overlijdt en laat echtgenoot en dochter achter. De moeder is daarbij gewond geraakt, en op 19 januari 1998 is zij in het ziekenhuis aan haar verwondingen overleden.

Vader voorzag kennelijk net als de overledene in het onderhoud van het gezin. Bij de berekening van de schade dient de vader dan een deel van zijn inkomen ook aan de andere leden van zijn gezin toe te rekenen. Ook een uitkering uit sommenverzekering dient hij niet uitsluitend aan zichzelf toe te rekenen. Dat vloeit voort uit de aard van de verzekering, waarvan niet vaststaat dat de premies uitsluitend door en ten behoeve van hemzelf zijn voldaan.

Kern:

Uitkering sommenverzekering fl. 17.610,-- als behoefte verminderende omstandigheid voor gezinspot (premies kwamen ook uit de gezinspot)

Arbeidsinkomen nabestaande ouder toegerekend aan gezinspot

ingangsdatum wettelijke rente bij toekomstige schade: vanaf kapitalisatiedatum

Het hieraan voorafgaande tussenvonnis:

Rechtbank Haarlem 23-07-2002

LJN-nummer: AE6438 Zaaknr: 71663/HA ZA 01-139
Zaaknr/rolnr: 71663/HA ZA 01-139
Tussen vonnisdatum: 23 juli 2002

Geen vererfde immateriële schade [X]
Redelijke kosten grafsteen vergoeden
Kosten huishoudelijke hulp
Sommenverzekering

Vererfde immateriële schade [X]

5.11 Op grond van art. 6:106 lid 2 BW is voor de overgang onder algemene titel van het recht op immateriële schadevergoeding vereist dat de gerechtigde aan de wederpartij heeft medegedeeld dat zij daarop aanspraak maakt. Dit bijzondere vereiste hangt samen met het hoogstpersoonlijke karakter van het recht op immateriële schadevergoeding, in verband waarmee dit recht niet zonder meer overdraagbaar is.

5.12 Uit dit persoonsgebonden karakter van het recht op immateriële schadevergoeding vloeit voort dat de mededeling als in art. 106 lid 2 bedoeld, voldoende duidelijk maakt dat de gerechtigde daadwerkelijk (mede) op vergoeding van immateriële schade aanspraak maakt. Uit de correspondentie waarop [eiser1] zich in deze context beroept is echter niet af te leiden dat door (of namens) het slachtoffer daadwerkelijk aanspraak gemaakt is op vergoeding van immateriële schade. Ook uit de stellingen van [eiser1] volgt immers dat hooguit sprake is van een algemene aansprakelijkstelling van RVS als WAM verzekeraar van de betrokken automobilist, maar dat daarbij op geen enkele wijze melding is gemaakt van een aanspraak van het slachtoffer op immateriële schade. Onder die omstandigheden kan - ook in de feitenlezing van [eiser1] - niet worden aangenomen dat aan de vereisten voor vererving van deze aanspraak is voldaan, zodat dit element van de vordering moet worden afgewezen. In dit verband is nog van belang dat aanspraken die niet door het slachtoffer zelf, maar kennelijk namens haar zijn geformuleerd, met terughoudendheid moeten worden beoordeeld.

Kosten lijkbezorging, verklaring erfrecht, grafsteen, voorbereidingskosten begrafenis

5.21 Bij conclusie van dupliek heeft RVS de kosten van de lijkbezorging en de verklaring van erfrecht erkend.

Resteren de gevorderde kosten van de grafsteen ad fl. 6.750,--.

Rechtbank: "Nu het plaatsen van een grafsteen zonder meer gerekend moet worden tot de direct met de begrafenis samenhangende handelingen, zijn de daarmee gemoeide kosten in beginsel te brengen onder de kosten van de lijkbezorging als in art. 108 lid 2 bedoeld. Nu de gemaakte kosten mogelijk wel iets hoger zijn dan gemiddeld, maar daarmee nog wel in een redelijke verhouding staan, komt het gehele bedrag van fl. 6.750,-- voor vergoeding in aanmerking.

5.30 Met betrekking tot de in natura door [X] geleverde bijdrage in het levensonderhoud van [eiser1] moet enerzijds uitgangspunt zijn dat [X] naast haar werkzaamheden voor de onderneming van haar man slechts beperkte tijd beschikbaar had voor huishoudelijke taken, zeker nu daarbij ook rekening gehouden moet worden met de zorg voor [eiser2], welke zorg blijkens de stellingen van [eiser1] eveneens in belangrijke mate op [X] rustte.

Voorts moet uitgangspunt zijn dat van [eiser1] in zekere mate verwacht mag worden dat hij in staat is zelf enige huishoudelijke taken op zich te nemen. Met name geldt dit - vanaf een periode van een jaar na de datum van het ongeval - voor het bereiden van de eigen maaltijden.

Anderzijds is echter niet betwist dat alle huishoudelijke taken door [X] werden verricht, waarbij komt dat van [eiser1] - gezien zijn fulltime dienstverband en de sinds het ongeval voornamelijk op hem neerkomende zorg voor [eiser2] - niet verwacht kan worden dat hij de volledige huishouding op zich neemt.

5.31 Een en ander leidt tot de conclusie dat [eiser1] recht heeft op een substantiële bijdrage in de met de huishouding samenhangende kosten. Voor de periode dat [eiser2] thuis woont - welke periode schattenderwijs tot haar 20e verjaardag zal doorlopen - kunnen deze kosten gesteld worden op 8 uur per week; in de periode nadien - tot het moment dat [eiser1] de

pensioengerechtigde leeftijd bereikt en hij voldoende tijd beschikbaar heeft om voorkomende huishoudelijke taken zelf te verrichten - is 6 uur per week een redelijke grondslag van berekening. Beide partijen gaan uit van een bedrag van fl. 15,- per uur, zodat dit als uitgangspunt kan gelden.

5.35 Ten slotte heeft RVS met recht aangegeven dat ontvangen uitkeringen uit sommenverzekering - in dit geval ten bedrage van fl. 17.610,- - in beginsel mede betrokken moeten worden bij de vaststelling van de mate waarin bij de nabestaanden behoefte is ontstaan door het derven van levensonderhoud als bedoeld in art. 108 lid 1. Wat [eiser1] hiertegen inbrengt - dat dit bedrag zou dienen ter compensatie van niet verhaalbare schade of ter aanpassing van [eiser1] aan de nieuwe situatie - leidt bij gebreke van enige feitelijke onderbouwing niet tot een andersluidend oordeel

Rb Haarlem 2 april 2003 rolnr: 71663/HA ZA 01-139 ongepubliceerd.

2.3 In de eerste plaats heeft RVS aangegeven dat (vader) in deze nieuwe berekening ten onrechte en in afwijking van zijn eerdere stellingneming zijn inkomen uit onderneming heeft toegerekend aan zichzelf in persoon (en dus niet aan het gezin). Met RVS is de rechtbank van oordeel dat voor een dergelijke verwerking van (vader)' ondernemersinkomsten geen deugdelijke grondslag is aan te wijzen. Daaruit vloeit voort dat deze inkomsten aan het gezin, en dus mede aan (dochter), moeten worden toegerekend, hetgeen tot een lagere schade aan de kant van (dochter) leidt.

Rechtbank Assen 17-12-2002 en 3-09-2003

Zaaknummer 29883 (ongepubliceerd)

Ongeval uit 1992 waarbij een alleenstaande moeder komt te overlijden en haar 2 jarige zoon na het ongeval wordt opgenomen in het gezin van haar zus. De zus wordt na het ongeval als voogdes benoemd door de rechtbank in 1993.

Naar het oordeel van de rechtbank dient geen rekening te worden gehouden met de vaste lasten zoals deze voor het ongeval bestonden. Het kind is na het ongeval deel gaan uitmaken van het gezin van de zus. De vaste lasten van voor het overlijden bestaan niet meer en de vaste lasten van het gezin van de zus zij door de komst van het kind niet dan wel nauwelijks gestegen.

De rechtbank is van oordeel dat de behoefte van het kind dient te worden vastgesteld aan de hand van de Nibud-normen zoals deze ook in alimentatieberekeningen worden gehanteerd teneinde het benodigd bedrag voor levensonderhoud vast te stellen. Op het aldus vastgestelde bedrag dienen vervolgens alle uitkeringen en eventuele pensioenen die het kind ontvangt i.v.m. het overlijden van zijn moeder, dan wel heeft ontvangen, alsmede de extra kinderbijslag vanwege het feit dat het kind thans het 2e kind is, in mindering te worden gebracht.

Voor wat betreft de looptijd refereert de rechtbank aan art 1:108 BW (18 jaar) en art. 1:395a BW (21 jaar). Er worden 2 berekeningen gemaakt door de benoemde deskundige (NRL), waarna bleek dat er geen schade was, maar een overschot.

Tegen deze zaak is beroep aangetekend, waarvan de uitslag nog niet bekend is. (18-12-2003)

RECHTBANK 'S-HERTOGENBOSCH 27 oktober 2004

Zaaknr : 91040 / HA ZA 03-266. NJ Feitenrechtspraak 2005, 127
overlijdensschade, uitkering levensverzekering vermindert behoefte

In een overlijdenszaak oordeelt de rechtbank, dat met de uitkering uit hoofde van een levensverzekering als behoefteverminderende omstandigheid rekening moet worden gehouden. Als gevolg van het overlijden is aan (benadeelde) uit hoofde van een door haar echtgenoot gesloten levensverzekeringsovereenkomst een uitkering groot f 36.194,- gedaan. (benadeelde) heeft met deze uitkering de op haar woning rustende pro resto hypothecaire geldlening ineens vervroegd afgelost. De rechtbank verwijst hierbij naar HR 4 februari 2000, NJ 2000, 600, waarin in deze zin werd geoordeeld. De rechtbank geeft uitdrukkelijk aan dat de uitspraak van Hof Amsterdam, 3 februari 2000, VR 2000,86, waarin een uitkering uit een levensverzekering buiten beschouwing werd gelaten, niet wordt gevolgd.

en verder m.b.t. vaste lasten (afschrijvingen):

Met betrekking tot de door (benadeelde) in dit kader opgevoerde afschrijvingen (op de inboedel een bedrag van f 3.755,- per jaar en op de auto -van het merk Mercedes Benz- een bedrag van f 6.500,- per jaar) heeft (benadeelde) niet aannemelijk gemaakt dat zij en haar echtgenoot in het verleden in die mate jaarlijks pleegden te reserveren voor vervanging van inboedel en auto. Overigens komen de betreffende bedragen -mede in aanmerking genomen de hoogte van het gezinsinkomen vóór het overlijden van de echtgenoot van (benadeelde)- weinig realistisch voor. Voor wat de auto betreft wordt daaraan nog toegevoegd dat de door (benadeelde) gehanteerde afschrijvingsperiode van 3 jaar, gelet op het merk van de auto, veel te kort is. Een Mercedes Benz pleegt immers aanzienlijk langer mee te gaan en (benadeelde) heeft ook niet gesteld dat haar echtgenoot en zij in het verleden om de drie jaar een andere auto pleegden te kopen. De door (benadeelde) opgegeven waarde van de inboedel is kennelijk ontleend aan de verzekerde waarde daarvan voor de inboedelverzekering (NRL-Bijlage 20). (benadeelde) ziet er bij de hoogte van de gestelde afschrijving aan voorbij dat lang niet alle inboedelbestanddelen na verloop van tijd moeten (en zullen) worden vervangen. Ook een jaarlijkse reservering voor onderhoud aan de woning ad f7.000,— is aan de hoge kant. De door (benadeelde) genoemde schilderwerkzaamheden aan de buitenkant van de woning plegen in de regel immers eens in de vijfjaar te geschieden, terwijl binnenschilderwerk doorgaans minder frequent aan de orde is. Een bedrag van f 500,- per maand (€ 2722,68 per jaar) voor alle drie voormelde posten komt als een meer realistisch reservering voor.

Rb Dordrecht 22-09- 2004

(ongepubliceerd) huishoudelijke hulp bij overlijdensschade, geen behoefte vereist
Tegen deze uitspraak is hoger beroep ingesteld.
rolnummer : 52161 / HA ZA 03-2869

Een vrouw overlijdt door een ongeval. Voordien verzorgde zij de gemeenschappelijke huishouding van haar en haar man. De man vordert na het overlijden de kosten van een huishoudelijke hulp. De verzekeraar stelt dat bij het bepalen van de behoefte van de man zijn gehele financiële positie in aanmerking genomen dient te worden en dat sprake is van een overschot. De rechtbank oordeelt dat het gaat om kosten van vervangende hulp die bepaald worden door de behoefte aan zodanige hulp en niet door de behoefte aan levensonderhoud in het algemeen. Voor de hoogte van de aan de man toekomende schadevergoeding zijn doorslaggevend de daadwerkelijke uitgaven voor vervangende huishoudelijke hulp en niet de financiële behoefte aan de zijde van de man, aldus de rechtbank. Ook de aan de man gedane uitkeringen uit hoofde van levensverzekeringen, spelen in dit verband geen rol. Het HOF Den Haag bekrachtigt het vonnis d.d. 24-04-2007 (rolnummer 04/1518 piv bulletin april 2008). Tegen het arrest is inmiddels cassatie ingesteld bij de hoge raad.

Hof Den Bosch 29-11-2005

LJN AV2127

Invloed van vererfd smartengeld op de behoefteigheid

[geïntimeerde sub 1] heeft NedCar in rechte betrokken. Zij heeft als erfgename van [geïntimeerde sub 2] onder meer vergoeding gevorderd van diens immateriële schade (hfl 50.000) en voorts een schadevergoeding voor haarzelf wegens derving levensonderhoud op grond van art. 6:108 BW.

De behoefte van de tot levensonderhoud gerechtigde nabestaande is gerelateerd aan de welstand tijdens leven van de gelaedeerde. In een geval als het onderhavige, gehuwden, waarbij de man in overwegende mate kostwinner was en met zodanig vermogen dat niet gezegd kan worden dat de smartengeld uitkering/vordering bij dat vermogen en/of bij het inkomen in het niet valt, acht het hof aannemelijk dat de (door het smartengeld vermeerderde) behoefte van [geïntimeerde sub 1] feitelijk wordt afgedekt door (haar deel - te weten 50% - van) het vererfde smartengeld. Om die reden behoeft bij de bepaling van de omvang van de totale behoefte verder geen rekening te worden gehouden met dit vermogensbestanddeel dan reeds voor wat betreft dit gedeelte is geschied en kan het niet (verder) in mindering strekken op hetgeen door NedCar terzake levensonderhoud aan [geïntimeerde sub 1] (overigens) is verschuldigd.

Hof: vergoeding overlijdensschade samenwonende alleen bij behoefteigheid
ongepubliceerd, 15 juni 2004, rolnr. C0300327/RO.

Een vrouw komt bij een personeelsuitje om het leven. Haar partner, met wie zij samenwoonde vordert van de organisator onder meer schade wegens gedeerd levensonderhoud op basis van art 6:108 lid 1 sub c. De man heeft een inkomen van circa fl 90.000,-; de vrouw had een inkomen van circa fl 60.000,-. De rechtbank heeft de vordering toegewezen. Het hof oordeelt anders. Onder verwijzing naar de Parlementaire Geschiedenis concludeert het hof dat behoefte en behoefteigheid bij art 6:108 BW nog steeds een rol spelen en voorts dat bij nabestaanden bedoeld in lid 1 onder c (samenwoners) aan strengere vereisten moet worden voldaan dan bij nabestaanden bedoeld in lid 1 onder a en b (echtgenoot, kinderen, bloedverwanten die werden onderhouden). Het hof oordeelt dat de man alleen recht heeft op vergoeding van schade wegens het derven van levensonderhoud, indien hij redelijkerwijs niet voldoende in zijn levensonderhoud kan voorzien en de de overledenen bovendien geheel of voor een groot deel in zijn levensonderhoud voorzag. Gezien de hoogte van zijn inkomen is van behoefteigheid als bedoeld in art 6:108 lid 1 sub c geen sprake en kan evenmin gezegd worden dat de vrouw geheel of voor een groot deel in zijn levensonderhoud voorzag. Voordat hij ging samenwonen voorzag hij ook zelf in zijn onderhoud.

"Inzake grief 13 (huishoudelijke hulp) van (eiser) overweegt het hof als volgt.

De vordering van (eiser) is gebaseerd op artikel 6:108 BW lid I aanhef en onder d. Deze bepaling (toen nog onder de letter e) is in de M.v.A. II als volgt toegelicht: "Onder e, tenslotte, is een bepaling opgenomen betreffende het geval dat de overledene de gemeenschappelijke huishouding van zichzelf en één of meer anderen deed en aldus in natura in hun levensonderhoud bijdroeg. Gewoonlijk zal het hier gaan om de echtgenote die de huishouding voor haar man en kinderen deed. In zulk een geval zal de man na het overlijden vaak vervangende huishoudelijke hulp moeten bekostigen, waarmee aanzienlijke bedragen gemoeid kunnen zijn. Het komt de ondergetekende redelijk voor dat ook hiervan vergoeding kan worden gevorderd. (...)

De bepaling onder e stelt ook niet de eis dat de overledene zonder vergoeding het huishouden deed. Te denken valt bijvoorbeeld aan een dochter of ander familielid die enerzijds in het gezin is opgenomen, anderzijds wél een zekere vergoeding krijgt. Ook in zo'n geval kan degene voor wie de huishouding werd gedaan, door het overlijden van degene die de zorg voor de huishouding op zich genomen had, ernstig gedupeerd zijn. (PG boek 6, p. 398)

4.11.7. Blijkens het bovenstaande is de bepaling kennelijk geschreven voor het geval dat er in het gezin van de overledene een zodanige taakverdeling bestond, dat de volledige zorg voor de huishouding op de overledene rustte, terwijl bovendien betaalde vervangende hulp noodzakelijk is (zoals in het geval dat de moeder in een gezin met (jonge) kinderen wegvalt). Dat geval doet zich hier niet voor; (eiser) en (overledene) deelden (zonder externe hulp) de huishoudelijke taken, zij het dat (overledene) in het huishouden wat meer deed dan (eiser). Dat (eiser) zijn eigen huishouden niet zou kunnen verzorgen is gesteld noch gebleken.

Het door de rechtbank te Middelburg besliste geval waarop (eiser) zich beroept (vonnis d.d. 7 november 2001, HAZA 00-654) is niet vergelijkbaar met het onderhavige geval. Eerstgenoemd geval had betrekking op een situatie waarin de gehele huishouding werd gedaan door betrokkene; bovendien werd de schadevordering niet gebaseerd op artikel 6:108 BW, maar ging het om schade gevorderd door de gelaedeerde zelf.

4.11.8. Gelet hierop, en in ieder geval omdat (eiser) feitelijk thans geen kosten heeft voor het (laten) doen van de huishouding - hij stelt dat hij de onbetaalde hulp van vrienden en familieleden heeft ingeroepen - biedt artikel 6:108 geen grondslag voor toewijzing van het gevorderde. Weliswaar stelt (eiser) dat hij graag professionele huishoudelijke hulp zou willen invoeren, maar (eiser) heeft onvoldoende onderbouwd dat dit in zijn geval door het wegvallen van (overledene) noodzakelijk is geworden."

Cassatie hiertegen bij de HR:

HR 16 december 2005,

Ijn: AU6089, C04/276HR

voor behoefte in overlijdensschade is specifieke situatie bepalend, huishoudelijke hulp

Een vrouw krijgt een dodelijk ongeval tijdens een bedrijfsuitje. De man, met wie zij samenwoonde, vordert vergoeding van gederfd levensonderhoud. Beiden hadden een hoog inkomen. Het hof had de vordering afgewezen omdat geen sprake was van behoefte. De Hoge Raad oordeelt dat het hof blijk heeft gegeven van een onjuiste rechtsopvatting, "door te oordelen dat voor het hier toepasselijke art. 6:108 lid 1, aanhef en onder c, de eis geldt dat bij de nabestaande sprake is van behoefte die niet is gerelateerd aan de specifieke situatie van de huishouding waarvan de overledene en de nabestaande deel uitmaakten, maar van behoefte 'in algemene zin'. Het gaat om de behoefte van de langstlevende in de betekenis die aan die term ook in art 1:397 lid 1 BW toekomt. Het gaat erom of de behoefte aan levensonderhoud van de nabestaande door het overlijden van de partner is toegenomen, aldus de Hoge Raad.

Ten aanzien van de gevorderde huishoudelijke hulp oordeelt de Hoge Raad dat niet alleen de achterblijvende, wiens partner de gehele zorg voor de huishouding op zich nam aanspraak kan maken op vergoeding. De Hoge Raad verwijst hierbij naar de veranderde opvattingen hierover. Ook is naar het oordeel van de Hoge Raad niet beslissend of reeds daadwerkelijk kosten voor huishoudelijke hulp zijn gemaakt.

Samenvatting:

De feiten

De man en de vrouw woonden vanaf 1993 samen. Op 24 september 1998 overleed de vrouw tijdens een bedrijfsuitje. Hiervoor is de organisator aansprakelijk. Het inkomen van de man bedroeg in 1998 ongeveer f 90.000,-- bruto, dat van de vrouw ongeveer f 60.000,-- bruto. Op 23 februari 1998 hadden beiden een perceel grond gekocht om daarop een woning te bouwen. De aankoop is gefinancierd met een hypothecaire lening van f 850.000,--. De woning is op 1 september 1999 opgeleverd. De man vordert vergoeding van gedeefd levensonderhoud art. 6:108 lid 1, aanhef en onder c.

Rb Zwolle 20 juli 2005 Zaaknr/rolnr: 99864 / HA ZA 04-1052

overlijdensschade: bewijs toekomst, onderhoud kinderen, sommenverzekering, vaste lasten

Overlijdensschade: 1. Ten aanzien van het inkomen zonder ongeval gaat de rechtbank uit van het van het door eiseres geschetste toekomstperspectief (uiteindelijk bevordering tot adjunct-onderofficier), aangezien de gestelde carrièrestappen niet afwijken van wat binnen de desbetreffende werkring gangbaar is. 2. De verzekeraar heeft onvoldoende onderbouwd dat eiseres na verloop van tijd in haar eigen onderhoud zal voorzien; statistisch materiaal is hiertoe onvoldoende. 3. Gedeefd levensonderhoud kinderen: tot 21e levensjaar (niet 18e) 4. Oppasvergoeding: tot 11-jarige leeftijd (niet 16 jaar); 5. uitkering sommenverzekering moet meegenomen worden in behoeftebepaling, wel rekening houden met feit dat sprake is van gemengde verzekering die ook zonder ongeval tot uitkering zou zijn gekomen; vaste lasten van 40% niet onredelijk; 6. verzoek om belastinggarantie afgewezen.

HR 3 februari 2006

: algemene aansprakelijkstelling voldoende voor overgang smartengeldvordering op erven
LJN: AU5684, Hoge Raad, C04/308HR

Een man loopt door een medische fout een ernstige hersenbeschadiging op. Aan de Hoge Raad wordt de vraag voorgelegd of het recht van de inmiddels overleden patiënt op vergoeding van immateriële schade is overgegaan op diens erven. Het hof oordeelde dat de door de advocaat van de man gestuurde algemene aansprakelijkstelling niet de door art. 6:106 lid 2 BW vereiste mededeling aan het ziekenhuis inhield dat de man op vergoeding van immateriële schade aanspraak maakte. De Hoge Raad acht dit oordeel onbegrijpelijk. De Hoge Raad overweegt hierbij dat het het ziekenhuis bekend was dat de schade door de ernstige hersenbeschadiging in belangrijke mate uit ander nadeel dan vermogensschade bestond. De Hoge Raad overweegt dat het naar de thans in de maatschappij heersende opvattingen algemeen gebruikelijk is om in dergelijke gevallen van ernstige letselschade niet slechts vergoeding van vermogensschade te vorderen. De zaak wordt verwezen naar een ander hof.

Rechtbank 's-Hertogenbosch 8-3-2006

83818 HA ZA 02-1377 LJN: AX9125,

AOW, huishoudelijke hulp, rekenrente, shockschade

<http://www.pivkennisnet.nl/Smartsite.shtml?id=1&goto=756581>

Een 58-jarige, werkloze man overlijdt na mishandeling. Gederfd levensonderhoud: geen redelijke verwachting vinden betaald werk; wel weggevallen AOW na 65 jaar. Vanwege hoge vaste lasten alleen aftrek wegens wegvallen levensonderhoud man (variabele laste) alleen op AOW-uitkering, niet op inkomsten uit verhuur en vermogen. De rechtbank volgt stelling van weduwe dat man als huisman het leeuwendeel van het huishouden deed en kondigt een deskundigenbericht door een arbeidsdeskundige aan. Verweer dat schadepost concreet berekend moet wordt afgewezen. Doorslaggevend is alleen of vervangende hup noodzakelijk was (HR 16-12-2005) Gestelde waardeverlies van levensverzekeringen en pensioenen niet toewijsbaar; wel nadelig verschil tussen zonder overlijden uit te keren bedragen en daadwerkelijk uitgekeerde bedragen. Rekenrente: schadeposten met een lange looptijd: 3%, kortere looptijden 2%. De rechtbank kent aan de weduwe tevens € 10.000,- wegens shockschade toe.

Vragen aan de deskundige m.b.t. huishoudelijke hulp:

draagt de deskundige op om aan de rechtbank schriftelijk een met redenen omkleed bericht uit te brengen omtrent de volgende vragen:

1. Hoeveel werk zou het tweepersoons huishouden van het echtpaar [D] en het onderhoud van huis en tuin hebben geveerd, indien [D] niet zou zijn overleden?
2. Hoe zou dat werk zonder het overlijden van [D] zijn verdeeld over [D] en [eiseres], rekening houdend met de door de rechtbank vastgestelde uitgangspunten, de opgave van [eiseres] en uw kennis en ervaring als arbeidsdeskundige omtrent de verdeling van dit soort werkzaamheden in tweepersoonshuishoudens:
 - tot het 65ste jaar van [D], in welke periode [eiseres] 36 uur per week als apothekersassistente zou hebben gewerkt
 - tussen het 65ste en het 70ste jaar van [D], in welke periode [eiseres] niet meer zou hebben gewerkt?
3. Hoeveel werk vergt het eenpersoons huishouden van [eiseres] en het onderhoud van huis en tuin nu?
4. Van welk deel van dat werk mag worden aangenomen dat [eiseres] het zelf kon en kan verrichten, rekening houdend met de door de rechtbank vastgesteld uitgangspunten, de opgave van [eiseres] omtrent het werk dat zij feitelijk zelf verricht, en uw kennis en ervaring omtrent de werkzaamheden die een alleenstaande met een dergelijke werkweek pleegt te verrichten indien zwaardere werkzaamheden aan betaalde derden worden uitbesteed:
 - in de periode waarin zij 24 uur per week heeft gewerkt
 - vanaf 1 januari 2006, de datum waarop zij volledig met werken is gestopt?
5. In hoeveel uren hulp moest/moet [eiseres] gelet op uw antwoorden op de voorgaande vragen voorzien voor huishoudelijk werk en het onderhoud van huis en tuin:
 - in de periode van 24 december 2001 tot 1 januari 2006 (het moment waarop [eiseres] feitelijk met werken is gestopt)
 - in de periode van 1 januari 2006 tot 23 oktober 2007 (op welk moment zij zonder overlijden van [D] met werken zou zijn gestopt)
 - in de periode van 23 oktober 2007 tot 23 oktober 2012 (op welk moment [D] vanwege zijn leeftijd taken zou hebben afgestoten)?
6. Hoe hoog is een reëel uurtarief voor de hulp waarin [eiseres] moet voorzien voor huishoudelijk werk, onderhoud van huis en onderhoud van tuin?

Rb Zutphen, 31 mei 2006 LJN: AY7300

De Audalet-software voorziet in de mogelijkheid om aan te geven of het inkomen van de gezinsleden na de schadetoebrengeende gebeurtenis aan dat gezinslid alleen of aan het gezinsbudget (alle gezinsleden gezamenlijk) moet worden toegerekend. Als het inkomen aan de

persoon alleen moet worden toegerekend, wordt de letter "P" ingevoerd; indien het inkomen aan het gezin moet worden toegerekend, wordt de letter "G" ingevoerd.

Door gegevens verkeerd in het programma in te voeren en op basis van een foutieve berekening namens St. Jansdal een regeling met [nabestaanden A] overeen te komen, is [gedaagden] voor de gevolgen daarvan jegens St. Jansdal aansprakelijk.

Hof Amsterdam 07-09-2006

1648/04 2007, 32 NJ Feitenrechtspraak

Hof: bij kinderen inkomen achterblijvende partner buiten beschouwing; geen vergoeding stiefmoeder,

<http://www.pivkennisnet.nl/Smartsite.shtml?id=1&goto=758077>

De schade bestaat uit de bijdrage van de overledene in de kosten van levensonderhoud van de kinderen. 35% van haar inkomen evenals dat van de partner droeg bij aan de vaste lasten, en 65% aan de variabele lasten van alle gezinsleden. De eventuele besparing bij de overlevende ouder door het wegvallen van de kosten van de overledene mag niet op de schade van de kinderen in mindering worden gebracht. De toegenomen draagkracht van de partner kan niet gelijk gesteld worden aan inkomen van de kinderen, zoals wezenpensioen. Als de nieuwe echtgenote van de partner voorziet in de opvang van de kinderen bestaat geen vorderingsrecht voor een abstract daarvoor te berekenen schade, alleen bestaat dat als professionele hulp daarvoor werd ingeschakeld. Gezinsleden staan elkaar over en weer bij. Een stiefmoeder is niet gelijk te stellen met een betaalde hulp. Bij de berekening van het verlies van levensonderhoud moet met de inkomsten uit kinderbijslag en studiefinanciering rekening worden gehouden. (cassatie volgt (achmea zaak)

Rechtbank Arnhem 17 januari 2007, 132218

LJN: AZ9274,

Kosten huishoudelijke hulp

4.20. Voor de beantwoording van de vraag of [eiser] schade lijdt in de zin van artikel 6:108 lid 1 aanhef en onder d BW, is niet beslissend of hij tot op heden daadwerkelijk kosten heeft gemaakt voor het (doen) uitvoeren van huishoudelijke taken maar komt het er op aan of het invoeren van professionele huishoudelijke hulp noodzakelijk is, in welke mate [eiser] in het verleden een bijdrage heeft gehad in de huishoudelijke werkzaamheden en zijn mogelijkheden op dit punt alsmede het van algemene bekendheid zijnde feit dat de omvang van de huishoudelijke werkzaamheden in een eenpersoonshuishouden meer dan de helft bedraagt van die in een tweepersoonshuishouden (vgl. Hoge Raad 16 december 2005, RvdW 2006, 1). Anders dan het ziekenhuis lijkt te betogen (onder 31 conclusie van antwoord), is niet vereist dat de behoefte aan huishoudelijke hulp het normaal gangbare overstijgt of dat het gebruikelijk of noodzakelijk is om in situaties als de onderhavige professionele hulp in te schakelen. Dit verweer wordt dan ook verworpen.

4.21. Voor de beantwoording van de vraag of en zo ja, in welke mate [eiser] behoefte heeft aan huishoudelijke hulp, moet eerst worden vastgesteld in hoeverre [eiser] voor het overlijden van zijn echtgenote een bijdrage leverde in de huishouding.

4.22. uit algemeen toegankelijke kengetallen van bijvoorbeeld het Sociaal Cultureel Planbureau volgt dat een paar zonder kinderen gemiddeld 19 uur per week aan de huishouding wordt besteed. Daarvan uitgaande en rekening houdend met het feit dat een eenpersoonshuishouden wel minder tijd kost maar niet de helft van een

tweepersoonshuishouden, stelt de rechtbank het aantal uren dat gemoeid zou zijn met de eenpersoonshuishouding van [eiser] op 2,5 uur per dag. [eiser] heeft zijn eigen bijdrage in de huishouding gesteld op 1 uur per dag, hetgeen de rechtbank, gelet op hetgeen zij hiervoor (rov. 2.28) heeft overwogen, aannemelijk acht. Zoals het ziekenhuis ook heeft gesteld, kan van [eiser] worden gevergd dat hij, te meer nu hij niet werkt, zijn bijdrage in de huishouding zal uitbreiden tot huishoudelijke taken die hij zo nodig na enige begeleiding zelf zou moeten kunnen verrichten. Verder is van belang dat [eiser], zoals hij zelf heeft gesteld, een kleine woning heeft. Gelet op dit een en ander stelt de rechtbank de behoefte van [eiser] aan huishoudelijke hulp schattenderwijs vast op 5 uur per week.

GERECHTSHOF 'S-GRAVENHAGE 2-02-2007

Rolnummer 06/458 Zaaknummer rechtbank: 346881 CV EXPL 01-1064
Verzorgingskosten voor periode overlijden.

Asbestzaak. Overlijdensschade als gevolg van blootstelling aan asbest. Verzorgingskosten in de periode voorafgaand aan het overlijden afgewezen, omdat onvoldoende is gesteld om te oordelen dat sprake is van "verzorging waarvan normaal en gebruikelijk is dat daarvoor professionele hulp wordt ingeschakeld". Ten aanzien van gederfd levensonderhoud hebben nabestaanden niet aan stelplicht voldaan. De nabestaanden hebben nagelaten om de successienota en testament te overleggen. Aldus kan het hof niet bepalen welke baten aan de weduwe zijn toegefallen. Buitengerechtigde kosten toegewezen plus kosten rekenbureau, ondanks het feit dat er niet meer schade kan worden toegekend.

Hof Den Haag 24-04-2007

(zie eerdere uitspraak RB 22-09-2004)

Het HOF bekrachtigt het vonnis d.d. 24-04-2007 (rolnummer 04/1518 piv bulletin april 2008).
Tegen het arrest is inmiddels cassatie ingesteld bij de hoge raad.

Rechtbank Roermond 5 december 2007

BC0433 77031 / HA ZA 06 - 8 Rechtspraak.nl .

overlijdensschade, behoefte minderjarig kind, invloed nalatenschap en sommenverzekering

<http://www.pivkennisnet.nl/Smartsite.shtml?id=1&goto=4>

Overlijdensschade. Behoefte minderjarig kind. 1. Hypothetisch inkomen overleden vader (zelfstandige): gezien aanzienlijk afwijkende uitgangspunten, met name te aanzien van stakingswinst, afschrijvingen en rentelasten, cashflow en personeelskosten acht de rechtbank het noodzakelijk een deskundige te benoemen 2. aan kind toegefallen nalatenschap. De rechtbank acht het niet redelijk om de nalatenschap volledig in mindering te brengen, maar wel om bij de berekening van de behoefte een rente van 6% per jaar over de nalatenschap in aanmerking te nemen. 3. Sommenverzekering: de rechtbank acht het niet redelijk de aan de moeder uitgekeerde sommenverzekeringen volledig te verrekenen. Bij het bepalen van de behoefte van het kind spelen het inkomen van de moeder en de vaste lasten een rol. Indien het inkomen van de moeder is gestegen doordat zij rendement verkrijgt uit de levensverzekeringen en indien de vaste lasten zijn gedaald doordat de hypotheek is afgelost, levert dat een verminderde behoefte aan levensonderhoud aan de zijde van het kind.

Hoge Raad 11 juli 2008 (Bakkum/Achmea)

BC9365 C07/010HR Rechtspraak.nl .

overlijdensschade: kosten huishoudelijk hulp, concreet of abstract. geen rekening houden met nieuwe partner.

Moeder overleden, vader en jonge kinderen (4+7) achtergebleven. Vader twee jaar na ongeval hertrouwd. Vergoeding kosten huishoudelijke hulp voor de kinderen tot hun meerderjarigheid. De Hoge Raad oordeelt dat het behoeftigheids criterium ook geldt voor het geval waarin de overledene in het levensonderhoud bijdroeg door het doen van de gemeenschappelijke huishouding (art. 6:108 lid 1, aanhef en onder d, BW).

Concreet is uitgangspunt

In een geval als het onderhavige, waarin een van de ouders in een gezin met kinderen door een ongeval is overleden, zal derhalve het antwoord op de vraag of en in hoeverre de kinderen behoefte hebben aan een vergoeding ter zake van gedeerd levensonderhoud voor zover dat bestond in het doen van de gemeenschappelijke huishouding door de overleden ouder, afhankelijk zijn van de concrete omstandigheden waarin zij verkeren, zoals hun leeftijd, de verdere gezinssamenstelling, de aard van de (huishoudelijke) werkzaamheden van de overledene waarin na diens overlijden op andere wijze moet worden voorzien, en de financiële positie waarin de kinderen na het overlijden van de ouder verkeren

Deels abstract

Voor een deels objectieve benadering als zojuist bedoeld bestaat te meer aanleiding omdat het hier gaat om de begroting van (grotendeels) nog niet ingetreden schade (art. 6:105 BW). Gelet op deze aard van de schadepost, maar ook om mogelijk te maken dat zo spoedig mogelijk na het ongeval in overleg tussen de aansprakelijke partij en de benadeelden een passende vergoeding voor deze vorm van gedeerd levensonderhoud kan worden vastgesteld, ligt het voor de hand om bij de vaststelling van de behoefte van de kinderen aan een voorziening voor vervangende huishoudelijke hulp uit te gaan van de na het ongeval bekende concrete omstandigheden waarin zij tot aan hun meerderjarigheid zullen verkeren, en daarbij geen rekening te houden met het antwoord op de vraag of reeds daadwerkelijk is voorzien in professionele huishoudelijke hulp dan wel of de mogelijkheid bestaat dat de overblijvende ouder in de toekomst gaat trouwen of samenwonen met een nieuwe partner die huishoudelijke taken in het gezin kan gaan verrichten.'

" Zo is voor de vraag of de nabestaande schade lijdt in de zin van art. 6:108 lid 1, aanhef en onder d, niet bepalend of ten tijde van de beslissing van de rechter daadwerkelijk kosten worden gemaakt voor huishoudelijke hulp (...) Voorts zal de omstandigheid dat de overblijvende ouder met een nieuwe partner trouwt of gaat samenleven, niet in aanmerking mogen worden genomen bij de vaststelling van hetgeen de kinderen behoeven, omdat zulks tot het onredelijke resultaat zou leiden dat de onderhoudslast van de kinderen in zoverre wordt gelegd op die nieuwe partner in plaats van op de aansprakelijke persoon."

Rb 26 november 2008 . NJF 2008,474

schade na overlijden partner door medische fout is affectieschade, geen shockschade: vordering afgewezen

Vrouw overlijdt mogelijk ten gevolge van falende medische behandeling. Levensgezel vordert schadevergoeding, bestaande uit immateriële en materiële schade. De immateriële schade bestaat, anders dan eiser stelt, uit pure affectieschade en niet uit 'shockschade' en wordt om die reden afgewezen. Ook de vordering tot vergoeding van schade wegens derven van levensonderhoud wordt afgewezen, omdat eiser niet voldoet aan de criteria die art 6: 108 BW daarvoor stelt

Hoge Raad 10 april 2009 (Philip Morris/Bolink)

BG8781 07/11948 Rechtspraak.nl .

HR: behoefte: naast financiële bijdrage ook bijdrage aan huishouden meenemen in schadeberekening

Overlijdensschade, behoefte. De vrouw gaat na overlijden van de man minder werken om meer tijd te hebben voor zorg voor kind en voor huishouden. Hierdoor vermindert haar inkomen. Eigen keuze of schade? De Hoge raad overweegt dat nabestaande slechts een vordering heeft voor zover sprake is van behoefte, gerelateerd aan de specifieke situatie van de huishouding waarvan overledene en nabestaande deel uitmaakten. De Hoge Raad oordeelt dat onder "hetgeen de overledene aan de nabestaande feitelijk placht te verstrekken" niet alleen financiële bijdragen moeten worden begrepen, maar ook bijdragen van andere aard, zoals het verrichten van huishoudelijke taken en het leveren van een bijdrage aan de opvoeding van de minderjarige kinderen. De Hoge Raad overweegt dat het vaak voorkomt dat beide echtelieden zowel in financiële zin als door het verrichten van zorgtaken, een bijdrage leveren aan de gemeenschappelijke huishouding. Valt deze bijdrage van een van de echtelieden weg door diens overlijden, dan lijdt de achterblijvende echtgenoot daardoor schade. De gehele inkomensschade die deze daardoor lijdt, dient te worden betrokken bij de berekening van de omvang van de in art. 6:108 bedoelde schadevergoedingsplicht.

Noot:

Bij voortzetting van de procedure voor de kantonrechter te Bergen op Zoom zal - aan de hand van de door het hof in rov. 4.3.6 geformuleerde toets - beoordeeld moeten worden of en in hoeverre in het licht van de omstandigheden van het geval het redelijk was dat de nabestaande minder ging werken.

2009 HR: overlijdensschade: behoeftecriteria geldt ook bij vergoeding werkzaamheden in huishouding. Zie Rechtbank Breda 11-08-2010

Hoge Raad | 12 juni 2009

07/11712 | BH6533 Huishoudelijke hulp

Arrest "kinderloos echtpaar".

Uit dit arrest volgt dat het gederfd levensonderhoud in geld (I) en in natura (II), als één en dezelfde schadepost moeten worden gezien. Dat betekent dat een zogenaamd overschot in de categorie a mag worden verrekend met een zogenaamd tekort in categorie d van art 6:108 BW

Als gevolg van een aanrijding tussen [eiser] en de echtgenote van [verweerder], is laatstgenoemde op 23 maart 2000 overleden.

"18. Door [verweerder] is onbetwist gesteld dat hij een jaarlijks bedrag ad € 2.477,- besteedt aan huishoudelijke hulp voor werkzaamheden welke voorheen door zijn echtgenote werden verricht. Deze kosten voor huishoudelijke hulp, die gebaseerd zijn op 8 uur per week en neerkomen op nog geen € 50,- per week, komen redelijk voor. (...) Dat geldt ook voor het, niet betwiste, bedrag ad € 100,- ter vergoeding van de hulp door de overbuurvrouw. Dit betekent dat [verweerder] over de, door [eiser] niet betwiste, periode van 2000 tot en met zijn 65e levensjaar (2012) aanspraak kan maken op een bedrag van (12 x (€ 2.477,- + € 100,-) =) € 30.924,-."

3.2.3 In hoger beroep is [eiser] tegen de toewijzing van deze schadepost met grieven 1 en 2 opgekomen. Daarin betoogde [eiser], kort samengevat, dat de rechtbank de gehele financiële positie van [verweerder] in aanmerking had moeten nemen, alsmede dat [verweerder] niet behoeftig is en een (aanzienlijk) overschot van (ten minste) f 40.000,- kan besteden aan variabele lasten, waaronder begrepen huishoudelijke lasten.

....Immers, zoals de Hoge Raad in zijn arrest van 11 juli 2008, nr. C07/010, LJN BC9365, heeft geoordeeld, geldt de in de aanhef van art. 6:108 BW besloten beperking dat geen aanspraak op schadevergoeding bestaat voor zover de nabestaande, kort gezegd, gelet op alle omstandigheden van het geval ondanks zijn schade niet als behoeftig kan worden aangemerkt, ook voor het in lid 1, onder d, omschreven geval waarin de overledene in het levensonderhoud bijdroeg door het doen van de gemeenschappelijke huishouding.

"Bij de begroting van de onderhavige schade gaat het anders dan [eiser] meent, overigens niet om zogeheten concrete schadevergoeding. Voor de vraag of de nabestaande schade lijdt in de zin van artikel 6:108 lid 1 sub d BW is namelijk niet beslissend of hij daadwerkelijk kosten maakt, maar of het invoeren van vervangende hulp als zodanig (in redelijkheid) noodzakelijk is (zie HR 16 december 2005, LJN AU6089)."

Alle drie de onderdelen van het middel strekken ertoe dat de schade van de nabestaande concreet moet worden berekend en dat het hof ten onrechte voor een andere berekeningsgrondslag heeft gekozen.

Rechtbank Amsterdam 19 augustus 2009

BJ7581 263301 / HA ZA 03.09 Rechtspraak.nl

Rb: overlijdensschade: uitgangspunten schadeberekening zelfstandige, geen matiging, succesrechten

Overlijdensschade zelfstandige na mishandeling; dader niet verzekerd. Vonnis na deskundigenbericht, waarin deskundige aantal voorstellen doet t.a.v. uitgangspunten schadeberekening. De rechtbank volgt lijn deskundige; bezwaren dader afgewezen. 1. Uitgangspunten: A. hypothetische situatie: - dat onderneming jaarlijks resultaat vanaf 2002 zou genereren gelijk aan gemiddelde concernresultaat in jaren 1999 t/m 2001 + algemene inflatiecijfers CBS; - tot 60e werkzaam; - pensioenopbouw binnen de onderneming. B. schadebeperking: gezien situatie (plotseling overlijden, 45-jarige partner met 2 kinderen) kon niet verlangd worden dat partner passend werk zou zoeken. C. verzekeringsuitkering: waarde verzekering op moment overlijden in mindering op voordeel. D. Successierechten vormen schade, die moet worden verrekend met het opgekomen voordeel uit de ongevallenverzekeringen. (NB er was een ongevallenverzekering van € 266.00. De deskundige had voorgesteld om de betaalde successiebelasting in mindering te brengen op de te verrekenen voordelen). 2. Beroep op matiging art. 6:109 BW (vanwege bijstanduitkering) afgewezen.

Hoge Raad 9 oktober 2009

HR: geen vergoeding shockschade voor nabestaanden na opzettelijk veroorzaakt ongeval BI8583 08/01994 Rechtspraak.nl .

Negen nabestaanden van drie jonge mensen die zijn overleden als gevolg van opzettelijk veroorzaakt verkeersongeval vorderen shockschade. De Hoge Raad oordeelt dat de aard van de normschending –opzettelijk veroorzaakt ongeval – geen reden is voor verruiming van de in het Taxibus-arrest (HR 22 februari 2002, NJ 2002, 240) aangewezen omvang van de schadevergoedingsplicht. De Hoge Raad oordeelt dat met art. 6:106 BW is beoogd vergoeding van ander nadeel dan vermogensschade slechts in beperkte mate mogelijk te maken; voor vergoeding van shockschade is alleen onder strikte voorwaarden plaats is. Hiermee strookt niet het vereiste van waarneming van het ongeval of directe confrontatie met zijn ernstige gevolgen vanwege de aard of ernst van de normschending, zoals vanwege het opzettelijk begaan daarvan, terzijde te stellen of af te zwakken.

De Hoge Raad oordeelt voorts: “ Art. 8 EVRM noopt - naar de Hoge Raad heeft geoordeeld in het Taxibusarrest - niet ertoe dat in de wetgeving wordt voorzien in een recht op (immateriële) schadevergoeding aan de ouder die een kind verliest als gevolg van het onrechtmatig handelen of nalaten van een ander. Dat is niet anders indien het gaat om (immateriële) schadevergoeding aan de nabestaanden van de slachtoffers van een opzettelijk veroorzaakt dodelijk verkeersongeval.” :

Rechtbank Zwolle-Lelystad 25 november 2009

<http://www.pivkennisnet.nl/Smartsite.shtml?id=1&goto=760744>

Ongepubliceerd Rb: 146737 /HA ZA 08-761

overlijdensschade: latrelatie geen gezinsverband; begrafeniskosten, affectieschade en BGK afgewezen

Overlijdensschade. Eiseres, die latrelatie had met overledene, vordert als wettelijk vertegenwoordiger van zoon vergoeding van diverse schadeposten. 1. Nota begrafeniskosten op naam van derde afgewezen. 2. Kosten notaris voor afwikkeling boedel: geen kosten in de zin van art. 6:108 lid 2; subsidiair: deze kosten vallen te verrekenen met een opkomend voordeel, namelijk de (rente over de) erfenis die zoon ontvangen heeft. 3. Latrelatie: (niet-erkende) zoon van eiseres en overledene woonde bij moeder; geen sprake van samenwonen in gezinsverband. 4. Immateriële schade afgewezen: wet voorziet niet in recht op affectieschade afgewezen. 5. BGK: nu geen sprake is van verhaalbare schade, worden BGK afgewezen met uitzondering van kosten die betrekking hebben op vaststelling aansprakelijkheid toegewezen.

Rechtbank Breda 11 augustus 2010

BN3783 | 347301 cv 05-1832

overlijdensschade: minder werken om voor dochter te zorgen vormt schade wegens gederfd levensonderhoud

vervolg na terug verwijzing bij arrest HR van 10 april 2009 (Philip Morris/Bolink). Moeder is na overlijden van echtgenoot minder gaan werken om meer voor kind te zorgen. Vormt het gehele lagere inkomen schade wegens gederfd levensonderhoud? De kantonrechter stelt vast dat de Hoge Raad hierover geen duidelijkheid verschaft en deze vraag onbeantwoord laat. De kantonrechter trekt een parallel met letselschade (HR 21 febr 1997, wrongful birth en HR 8 sept 2000, Baby Joost) en oordeelt dat inkomensachteruitgang voor vergoeding in aanmerking komt, voor zover voldaan is aan redelijkheidstoets en gemaximeerd tot bespaarde kosten professionele hulp.

Partijen verschillen vooral van mening over de vraag of het verlies aan inkomen dat de partner heeft geleden en mogelijk nog zal lijden doordat zij minder is gaan werken na het overlijden van haar echtgenoot ten behoeve van de zorg voor haar dochter, geheel dient te worden vergoed. De rechter geeft aan onvoldoende kennis te beschikken om over deze vraag te oordelen. Hij verzoekt partijen om een minnelijke schikking te beproeven.

Afgezien van de hierboven beantwoorde vraag of ook in overlijdensschadezaken een bovengrens dient te worden gesteld, dient ook te worden vastgesteld wat de hypothetische bijdrage van de overledene zou zijn geweest in het aantal uren opvoeding van de dochter. Immers slechts die uren kunnen voor vergoeding in aanmerking komen.

Voorts hebben de nabestaande volgens art. 6:108 slechts een vordering voor zover bij deze sprake is van behoefte, gerelateerd aan de specifieke situatie van de huishouding waarvan de overledene en de nabestaande deel uitmaakten (HR 16 december 2005, nr. CO4/276, NJ 2008, 186).” De zaak wordt verwezen naar een nieuwe mondelinge behandeling voor het beproeven van een schikking tussen partijen

Rechtbank Rotterdam 1 december 2010

BP1237 337486 / HA ZA 09-23

Rb: gederfd levensonderhoud en shockschade na doodslag echtgenoot: bewijs opgedragen aan eiseres

Eiseres vordert na doodslag van (ex)echtgenoot a. vergoeding wegens gederfd levensonderhoud en b. shockschade. Gedaagde stelt gemotiveerd dat eiseres van tafel en bed was gescheiden van overledene en niet tot de kring van gerechtigden van art. 6:108 BW behoorde. De rechtbank draagt eiseres op te bewijzen dat zij niet van tafel en bed gescheiden was of met hem in gezinsverband samenwoonde en door hem onderhouden werd. Shockschade: confrontatie met ontzielde en beschadigde lichaam en bebloede kleding voldoende voor shockschade, indien sprake was van hechte relatie. Bewijs van samenwoning hier ook van belang.

Rb: overlijdensschade zelfstandige: gederfd levensonderhoud, uitkeringen ongevalverzekering, rekenrente

Rechtbank 's-Hertogenbosch 12 januari 2011

BP3110 175490 HA ZA 09-872 Rechtspraak.nl .

Overlijdensschade. Zelfstandig ondernemer die samen met broer autobedrijf had. 1. Gederfd levensonderhoud. Voor hypothetisch inkomen aanknopng bij inkomen broer tot 65 jaar. 2. Gederfd levensonderhoud in natura: aansluiting bij Letselschaderichtlijn zelfwerkzaamheid tot 70 jaar; meerdere afgewezen. 3. Vaste lasten: 46,4% conform NRL. 4. Uitkeringen ongevalverzekering en inkomsten uit vermogen verminderen behoefte. 5. Kapitalisatie: eerste 5 jaar: 0%, daarna 3%. 5. BGK: gevorderd: € 15.300; € 1000 toegewezen.

Rechtbank Den Haag 2 februari 2011

BP5489 371419 / HA ZA 10-25 Rechtspraak.nl BP5489 .

vordering Iraakse nabestaanden onvoldoende onderbouwd en afgewezen

Overlijdensschade. Vrouw en kinderen van Iraakse, werkloze man, die reeds tien jaar in Nederland woonde, vorderen schadevergoeding voor gederfd levensonderhoud. 1. Nederlands recht is van toepassing op de vordering.; aan Iraakees (alimentatie)recht komt dus geen betekenis toe. 2. De ook als overledene in de periode dat hij in Nederland woonachtig was, geen inkomen uit arbeid heeft genoten, moet worden bekeken welk inkomensniveau hij had kunnen bereiken. Echter, voor de bepaling van het gestelde hypothetische inkomensniveau heeft benadeelde onvoldoende aanknopingspunten geboden. Vordering afgewezen.

Rechtbank Rotterdam 18 april 2012

Rb: overlijdensschade kind: invloed nieuwe partner, vaste lasten, eigen inkomen
BW4682 | 371250 / HA ZA 11-240

Overlijdensschade, schade kind. 1. Feit dat eiseres inmiddels een nieuwe partner en kinderen heeft, dat woning is verkocht en dat gezin is verhuisd, zijn allemaal omstandigheden waarvan de rechtbank abstraheert. 2. Uitkeringen uit sommenverzekeringen alleen in mindering indien niet bestemd om leven nabestaanden dragelijker te maken. 3. Vaste lasten. In welke mate een toename van het inkomen in de loop van de tijd tot een stijging van de vaste lasten zal leiden, wil rechtbank laten onderzoeken door deskundige op basis van onderzoekscijfers. Uiteindelijk

komt het neer op de redelijke verwachting. 4. Auto van de zaak valt onder vaste lasten; tweede auto is variabele last. 5. Looptijd: tot 23 jarige leeftijd kind. (vervolg)

2 auto's: geen vaste lasten 2e auto:

Indien in een gezin echter reeds meerdere auto's aanwezig zijn, ligt het in de rede om aan te nemen dat de totale vervoerskosten ten dele een vast, maar voor een belangrijk deel ook een variabel karakter hebben. De kosten van het bezit en gebruik van één auto kan grotendeels onafhankelijk zijn van het aantal gezinsleden. Indien echter twee auto's aanwezig zijn in een gezin bestaande uit twee volwassenen en een kind, is aannemelijk dat de totale aan het bezit en gebruik van die auto's verbonden vervoerskosten in de situatie zonder ongeval in belangrijke mate samenhangen met het aantal gezinsleden. Indien een van de partners overlijdt, zal er in het gezin nog slechts behoefte zal zijn aan één auto.

Rechtbank Dordrecht | 05 september 2012

| BX6924 | 95903 / HA ZA 11-2562

Overlijdensschade: vaste lasten concreet vaststellen, kosten jaarlijkse herdenking afgewezen
Uitgangspunten schadeberekening vrouw en twee kinderen.

1. Vaste lasten. Om de schade van de nabestaanden ter zake van gederfd levensonderhoud te kunnen begroten is naast een berekening van de omvang van de weggevallen bijdrage van de overledene – waaruit dan volgt wat de levensstandaard of behoefte is van het gezin – ook nodig de individuele behoefte per gezinslid vast te stellen. Dan kan worden nagegaan welke uitgaven aan de overledene zijn gerelateerd en derhalve na zijn overlijden zijn komen te vervallen. De rechtbank is van oordeel dat de vaste lasten concreet (zoveel mogelijk) moeten worden berekend. Dat dit een belasting is voor eiseres, is geen reden om de vaste lasten abstract te bepalen. Eiseres wordt opgedragen een overzicht van alle vaste lasten over te leggen van voor en van na het ongeval. Daarbij dienen stukken te worden overgelegd die de in het overzicht genoemde bedragen onderbouwen. [eisers] dienen in deze stukken de relevante bedragen, passages of regels aan te strepen. De rechtbank wijst er op dat het niet aan haar is om zelfstandig de overgelegde stukken te onderzoeken. Het is aan [eisers] om te bepalen of zij hierbij de bijstand van een (door hen te betalen) deskundige wensen in te roepen. De rechtbank ziet geen grond om een deskundige te benoemen (op kosten van [gedaagde]).

2. Behoeft. Met de uitkeringen uit ongevallen- en reisverzekering dient – als behoeftigheidsverminderend – rekening te worden gehouden.

3. Rekenrente: 2,5%.

4. Begrafeniskosten toegewezen; gemaakte en nog te maken (reis)kosten naar Turkije voor jaarlijkse herdenking vallen niet onder kosten van art. 6:108 lid 2 BW.

Rb Rotterdam 100112 (ongepubliceerd)

OVERLIJDENSSCHADE, kring van gerechtigden

nabestaande dient i.c. levensonderhoud en redelijkerwijs niet voldoende in levensonderhoud kunnen voorzien aannemelijk te maken

De verdere beoordeling van het geschil

Partijen zijn in geschil over de vraag of, en zo ja, in hoeverre aan B een beroep toekomt op het bepaalde in artikel 6:108 lid 1 sub c BW.

Partijen zijn het erover eens dat er tussen B en H een affectieve relatie bestond. Amlin betwist dat in deze aannemelijk is dat H in het levensonderhoud van B geheel of voor een groot gedeelte voorzorg en Amlin betwist tevens dat aannemelijk is dat een en ander zonder het

overlijden van H zou zijn voortgezet, alsmede dat B redelijkerwijze niet voldoende in haar levensonderhoud zou kunnen voorzien.

Amlin heeft zich op het standpunt gesteld dat het aan B is om aan te tonen dat er sprake is van een bestendige en duurzame relatie.

Daarbij miskent Amlin evenwel dat B ingevolge de wettekst slechts aannemelijk hoeft te maken dat het samenwonen in gezinsverband zou zijn voortgezet en dat ook het door H voorzien in het levensonderhoud van B zou zijn voortgezet. Dit is derhalve een lichtere toets dan Amlin voorstaat.

De vergelijking met de uitspraak van de rechtbank Assen d.d. 8 maart 2006, LJN: AV4178 gaat dan ook mank, nu het samenlevingsverband tussen B en H langer heeft geduurd dan als in die uitspraak is beschreven, terwijl bovendien in casu sprake is van een door H en B tezamen aangegane huurovereenkomst en zij bovendien voornemens waren tezamen een huis aan te kopen, hetgeen wegens financieringsproblemen niet is gerealiseerd. Dit zijn omstandigheden die erop duiden dat het H en B voor ogen stond met elkaar verder te gaan.

Ook de omstandigheid dat H aantoonbaar bijdroeg aan het levensonderhoud van de kinderen van B steunt dat oordeel.

Gelijk hierboven reeds overwogen, kan in dat geval een zwaardere toets niet worden aangelegd. Nu hebben H en B weliswaar relatief kort samengewoond, doch zou het oordeel van Amlin anders geweest zijn indien dat samenwonen (dat immers door het noodlottige ongeval is verbroken) nog 6 maanden hebben voortgeduurd, of wellicht 13 maanden. Een exacte samenlevingsduur is immers niet te bepalen en dient te worden afgeleid uit alle omstandigheden van het geval.

Hetgeen Amlin daartegenover heeft gesteld, hetgeen grotendeels neerkomt op een betwisting van de duurzaamheid en de bestendigheid van de relatie, kan niet tot een ander oordeel leiden. Een andere kwestie is evenwel de vraag of H geheel of voor een gedeelte in het levensonderhoud van B voorzag, dit zonder het overlijden zou zijn voortgezet en B redelijkerwijze niet voldoende in haar levensonderhoud zou kunnen voorzien.

Op dit punt mag van B meer worden verwacht dan zij thans heeft gesteld. Ook hier hoeft zij slechts aannemelijk te maken dat een en ander zo was, maar zij dient dus in ieder geval aannemelijk te maken in welke mate H in haar levensonderhoud voorzag en dat dit zo zou zijn gebleven en bovendien dient zij aannemelijk te maken dat zij redelijkerwijs niet voldoende in haar levensonderhoud kan voorzien. Daartoe zal zij in de gelegenheid worden gesteld.

Rechtbank Rotterdam | 16 januari 2013

Houding partijen bij overlijden gedekt op SVI, uitkeringen en smartengeld
| BY8741 | 396119 / HA ZA 12-157

Bij een overlijdenskwestie mag van alle bij de schadeafwikkeling betrokken professionals worden verwacht dat zij zich er maximaal voor inspannen dat de relevante gegevens worden opgevraagd, verstrekt en verwerkt en dat de aan de gerechtigden uit te betalen bedragen spoedig en correct worden vastgesteld en uitbetaald. Het ongeval vond in 2005 plaats. Inmiddels is het 2013. Het wordt tijd voor een constructieve opstelling van alle betrokkenen, gericht op een correcte afwikkeling.

Dat geen smartengeld kan worden toegekend, laat onverlet dat immateriële schade is geleden. Daarmee kan in rechte in zoverre rekening worden gehouden dat een uitkering van bruto € 25.058,00, netto € 13.568,89, geacht kan worden primair ter vergoeding van immateriële schade te strekken. Hetzelfde geldt voor de eventuele eenmalige uitkering na overlijden van de werkgever.

Rechtbank Rotterdam 17 december 2014

C/10/450355 / HA RK 14-361

Deelgeschil overlijdensschade. Gederfd levensonderhoud van kinderen in geld en in natura na gelijktijdig overlijden beide ouders. Abstraheren van concrete omstandigheden

Beide ouders zijn overleden. Zij hebben twee minderjarige kinderen achtergelaten. De kinderen zijn opgenomen in het gezin van hun tante (de voogdes) en haar echtgenoot. Voor de berekening van het door de kinderen gederfd levensonderhoud in de vorm van verlies van financieel onderhoud dient als uitgangspunt te worden genomen dat zij in het ouderlijk huis zouden zijn blijven wonen.

Gederfd levensonderhoud in natura (art. 6:108 lid 1 aanhef en onder d BW)

Het begrip huishoudelijke hulp omvat in dit kader niet alleen het verrichten van huishoudelijke taken, maar ook taken in het kader van de verzorging en opvoeding van de kinderen. Er dient te worden geabstraheerd van de concrete omstandigheden waarin de kinderen zich na het overlijden van hun ouders bevinden.

Het voert echter te ver om daarbij als uitgangspunt te nemen dat de kinderen na het overlijden van hun ouders in het ouderlijk huis zouden zijn gebleven met uitsluitend professionele dienstverleners. Dat is – gelet op de leeftijd van de kinderen – immers geen reëel uitgangspunt, omdat daarmee hun belang bij een liefdevolle en stabiele omgeving niet zou zijn gediend. Dus dient als uitgangspunt te worden genomen dat de voogden met hun gezin, in het ouderlijk huis van de kinderen zouden zijn getrokken.

Voor de berekening van het door de kinderen gederfd levensonderhoud in de vorm van verlies van onderhoud in natura diest als uitgangspunt te worden genomen dat zij in het ouderlijk huis zouden zijn blijven wonen en de voogden met hun gezin daar zouden zijn ingetrokken. Uit het vorenstaande volgt dat de extra tijd die de voogden vanaf de opname van de kinderen in hun gezin aan de gemeenschappelijk huishouding dienen te besteden, vergoed dient te worden op basis van bespaarde kosten van vervangende professionele hulp.

Over het aantal uren nu en in de toekomst kan geen uitspraak worden gedaan, omdat het debat tussen partijen niet daarover is gegaan. Volstaan wordt derhalve met de opmerking dat rekening dient te worden gehouden met de concrete omstandigheden en de redelijkerwijs te verwachten inbreng die de kinderen in de gemeenschappelijke huishouding, gelet op hun leeftijd en de welstand in het ouderlijk gezin, zouden hebben gehad indien hun ouders niet zouden zijn overleden.

Hof Arnhem-Leeuwarden 12 mei 2015

ECLI:NL:GHARL:2015:3415 | 200.125.518-01

Hof: overlijdensschadevergoeding na ongeval eerste echtgenoot niet verknocht in kader verdeling huwelijksgemeenschap

Verdeling huwelijksgemeenschap vanwege echtscheiding. De vrouw is eerder gehuwd geweest, welk huwelijk is geëindigd door het overlijden van haar eerste man ten gevolge van een auto-ongeval, met achterlating van twee toen nog minderjarige kinderen. Het hof oordeelt dat de overlijdensschadevergoeding, voor zover deze uitkering betrekking heeft gehad het derven van levensonderhoud onvoldoende omstandigheden aanwezig zijn om aan te nemen dat de uitkering aan haar verknocht is. Die uitkering is aan de vrouw gedaan teneinde haar als echtgenote verzorgd achter te laten. Door het huwelijk van met haar tweede echtgenoot is een nieuwe verzorgingsband voor de vrouw ontstaan met de man, op grond waarvan partijen elkaar over en weer op grond van het bepaalde in artikel 1:81 BW het nodige, waaronder levensonderhoud, dienen te verschaffen.

Rechtbank Den Haag 7 december 2016

ECLI:NL:RBDHA:2016:15321 Zaaknummer: C-09-502621-HA ZA 15-1434

Rb: gederfd levensonderhoud en shockschade toegewezen na doodsteken vader. Normering van het Nibud van kosten voor levensonderhoud voor uitwonende studenten.

De vader van eiseres (HBO-studente) is doodgestoken door de ex-echtgenoot van zijn nieuwe vriendin. Zij woonde bij haar vader en diens vriendin. 1. Eiseres vordert gederfd levensonderhoud (ex art. 6:108 BW) tot 2 ½ jaar na afstuderen. De rechtbank beperkt de vordering tot een half jaar na afstuderen en knoopt aan bij de normering van het Nibud van kosten voor levensonderhoud voor uitwonende studenten. De stelling van benadeelde dat zij de leefomstandigheden waarin zij en haar vader verkeerden op kosten van gedaagde moet kunnen handhaven, honoreert de rechtbank niet. 2. Begraveniskosten. De rechtbank acht een bedrag van € 13.307 niet buitensporig. 3. Shockschade. € 10.000,- wegens immateriële schade toegewezen (€ 25.000,- gevorderd). Eiseres is kort na de steekpartij geconfronteerd met het lichaam van haar overleden vader; zij heeft genoegzaam aangetoond dat sprake is van geestelijk letsel als gevolg van de confrontatie. Studievertraging door shockschade op basis van de Richtlijn van DLR toegewezen (HBO-opleiding: € 19.575).

Rechtbank Rotterdam 4 oktober 2017

C/10/512371/HA ZA 16-1018

Geen shockschade bij het stoffelijk overschot moeten identificeren in het mortuarium

2.1. Op 17 februari 2015 is D (hierna D) aangereden door een vuilniswagen van V. D fietste op de 1e Pijnackerstraat te Rotterdam en was even tevoren langs de toen nog stilstaande vuilniswagen gereden. Toen zij ter hoogte van de rechter zijspiegel van de vuilniswagen fietste, trok de vuilniswagen op om vanuit de 1e Pijnackerstraat rechts afslaand de Zwart Janstraat op te rijden. De wagen is op het kruisingsvlak van beide straten met de voorkant tegen het achterwiel van de fiets van D aangereden. D is gevallen en onder de vuilniswagen terecht gekomen. Zij is ter plaatse overleden.

3.1. Y c.s. vorderen - samengevat - voor zover mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:
I een verklaring voor recht dat ten aanzien van Y c.s. is voldaan aan het confrontatievereiste op grond waarvan zij, als sprake is van als gevolg van de confrontatie veroorzaakt geestelijk letsel, in aanmerking komen voor een vergoeding wegens shockschade;
II ABN AMRO c.s. hoofdelijk te veroordelen tot betaling van € 17.500,00 aan elk van hen als vergoeding van affectieschade;

4.2.2

De grondslag van de vordering tot vergoeding van shockschade is dat Y c.s. door de aanrijding zelf schade hebben geleden, en wel als gevolg van de confrontatie met het stoffelijk overschot van D. Het uitgangspunt wordt hier gevormd door art. 6:106 BW. In het Taxibus-arrest (ECLI:NL:HR:2002:AD5356. NJ 2002/240) heeft de Hoge Raad overwogen: Indien iemand door overtreding van een veiligheids- of verkeersnorm een ernstig ongeval veroorzaakt handelt hij in een geval als hier bedoeld niet alleen onrechtmatig jegens degene die deintengevolge is gedood of gekwetst, maar ook jegens degene bij wie door het waarnemen van het ongeval of door de directe confrontatie met de ernstige gevolgen ervan, een hevige emotionele schok wordt teweeggebracht, waaruit geestelijk letsel voortvloeit, hetgeen met zich met name zal kunnen voordoen indien iemand tot de aldus getroffenene in een nauwe affectieve relatie staat, bij het ongeval is gedood of gewond. De daardoor ontstane immateriële schade komt op grond van het bepaalde in art. 6:106 lid 1, aanhef en onder b. BW voor vergoeding in aanmerking. In een recent arrest heelt de HR diezelfde criteria bevestigd (HR 27-09-2016, ECLI:NL:HR:2016:2201, NJ 2017, 88). Dat is weliswaar gewezen in een strafzaak, maar de relevante overweging ziet op de vordering van de benadeelde partij, die naar de gewone civiele aansprakelijkheidsrechtelijke regels moet worden beoordeeld. De rechtbank neemt dan ook deze criteria als uitgangspunt.

4.2.3

Dat Y c.s. het ongeval zelf niet ter plaatse hebben waargenomen staat vast. Zij hebben wel, enige tijd later, een filmpje (afkomstig van een ter plaatse in het kader van de bewaking van de openbare orde opgestelde camera) gezien van het (begin van het) ongeval. Foto's - stilstaande beelden - van het filmpje behoren tot de gedingstukken. Daarop is te zien dat D langs de vuilniswagen fietst en dat de vuilniswagen gaat rijden en de fiets van D raakt. Dat D daadwerkelijk door de vuilniswagen wordt geraakt en onder de wielen terechtkomt is niet te zien. Evenmin zijn het hoofd en/of lichaam van D en haar verwondingen vlak na het ongeval te zien. Naar het oordeel van de rechtbank is het waarnemen van dat filmpje daarom niet te beschouwen als het waarnemen van het ongeval en evenmin als een confrontatie als hiervoor bedoeld. Y c.s. hebben ook niet onderbouwd dat door dit filmpje een hevige emotionele schok te weeg is gebracht; in de verklaringen van de ouders die ter terechtzitting in het geding zijn gebracht en in de reeds eerder overgelegde verklaring van Y c.s. wordt het filmpje niet genoemd.

4.2.4

Evenzeer staat vast dat Y c.s. het stoffelijk overschot van D niet kort na het ongeval op straat hebben gezien. Y c.s. hebben wel later het stoffelijk overschot van D moeten identificeren in het mortuarium. In het algemeen is dan, zoals ABN AMRO c.s. stellen en Y c.s. niet betwisten, sprake van een gewassen en opgebaard lichaam, maar concrete stellingen van Y c.s. op dat punt ontbreken. In het algemeen geldt dat een dergelijke identificatie van een stoffelijk overschot met name dient om vast te stellen of de veronderstellingen van de autoriteiten omtrent de identiteit van de overledene juist zijn. De vaststelling dat het getoonde stoffelijk overschot inderdaad dat van D was is met name een bevestiging van het feit dat zij is gestorven.

4.2.5

De rechtbank twijfelt er geen moment aan dat die vaststelling voor Y c.s. uitermate moeilijk en heel erg verdrietig is geweest en dat het geheel een zeer diepe indruk heeft gemaakt, zeker nu D nog zo jong was. Het verkrijgen van die zekerheid omtrent de dood is evenwel niet de confrontatie zoals deze is bedoeld in de aangehaalde jurisprudentie. Het gaat daar met name om de schok die teweeggebracht wordt door de directe confrontatie met de directe gevolgen van het ongeval, zoals het zien liggen van het slachtoffer meteen na het ongeval met alle zichtbare en tastbare gevolgen daarvan. Voorts geldt dat door Y c.s. geen specifieke of concrete stellingen zijn betrokken aangaande die identificatie en de emotionele gevolgen die zij daarvan eventueel hebben ondervonden. In de verklaringen van de vader en de broer van D wordt de identificatie niet genoemd. De moeder van D heeft in haar verklaring geschreven "je kind in het lijkenhuis te zien en het levenslange trauma dat dit met zich meebrengt" en in de slachtofferverklaring in de strafzaak "mijn dochter, vlees van mijn vlees, zag ik levenloos liggen". Beide uitingen zien slechts op voormelde bevestiging van de dood en hoe erg het was om dat feit bevestigd te zien.

4.3

Per saldo is ter onderbouwing van de vordering op dit punt volstaan met de stelling dat Y c.s. door de identificatie diep getroffen zijn. Dat nabestaanden diep getroffen zijn door de dood van hun naaste is meer dan begrijpelijk, maar volstaat in dit verband niet. Dat betekent dat aan het confrontatievereiste niet is voldaan en de vordering onder I wordt afgewezen.

Rechtbank Midden Nederland 28 maart 2018

Shockschade afgewezen, 3% rekenrente, onderbouwing gederfd levensonderhoud

[zaaknummer / rolnummer: C/16/427838 / HA ZA 16-891](#)

Overlijdensschade. Overledene is over muurtje gestruikeld en enkele meters naar beneden gevallen. 1. Shockschade afgewezen, omdat niet is voldaan aan de confrontatie eis. Van belang is dat eiseres de dag vóórdat zij overledene in het mortuarium zag al te horen had gekregen dat hij was overleden. Tevens speelt de ernst van de normschending hierbij een rol. 2. De

rechtbank acht diverse uitgangspunten ter zake van gedeerd levensonderhoud onvoldoende onderbouwd. 3. Rekenrente 3%. De rechtbank stelt voorop dat in de letselschadepraktijk al jaren een rekenrente van 3% wordt toegepast. Dit percentage wordt in de literatuur wel ter discussie gesteld en ook in de feitenrechtspraak zijn voorbeelden te vinden van een lager percentage, met name bij schades met een korte looptijd. (zie r.o. 4.24 e.v.) De rechtbank is van oordeel dat in dit geval, vanwege de lange looptijd van de schade, een rekenrente van 3% dient te worden toegepast.

Gerechtshof Den Haag 07-08-2018

ECLI:NL:GHDHA:2018:1838 - / 200.206.951

(Hoger beroep op rechtbank 7-12-2016 : C/09/502621 / HA ZA 15-1434)

Eenoudergezin. De 24 jarige vrouw (3^e jaars HBO studente) woonde ten tijde van het overlijden van haar vader samen met hem in de aan hem toebehorende woning. Zij vordert shockschade en gedeerd levensonderhoud, waaronder huishoudelijke hulp. Haar vader is doorgestoken door de ex-echtgenoot van zijn nieuwe vriendin.

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:GHDHA:2018:1838&showbutton=true&keyword=ECLI%3aNL%3aGHDHA%3a2018%3a1838>

Enkele citaten:

derven van levensonderhoud

5.5 Het hof overweegt als volgt.

In de woorden "derven van levensonderhoud" in artikel 6:108 BW ligt besloten dat rekening moet worden gehouden met zowel de draagkracht die de overledene als hij was blijven leven in de toekomst vermoedelijk zou hebben gehad, als met de behoefte van de nabestaande zoals deze zich na het overlijden verder ontwikkelt en zoals deze mede door de nabestaande toekomstige baten zullen worden bepaald. Het komt voor de vaststelling van het bedrag van de schadevergoeding dus enerzijds aan op de waarschijnlijke bijdrage aan levensonderhoud, die door de gerechtigde van zijn verzorger zou zijn genoten indien deze niet was gedood, en anderzijds op de behoefte van de nabestaande. Bij het bepalen van de behoeften van een nabestaande moet zijn gehele financiële positie in aanmerking worden genomen, waarbij alle gunstige financiële omstandigheden in beginsel de behoefte en daarmee tevens de door de aansprakelijke persoon verschuldigde schadevergoeding beperken.

Wijze van begroten schade achterblijvende 24 jarige dochter van eenoudergezin

5.7 Dit betekent dat ook het hof van oordeel is dat de door [appellante] overgelegde berekening (prod. 5 bij inleidende dagvaarding) niet kan worden gevolgd, omdat deze berekening uitgaat van een onjuist uitgangspunt (behoud status quo), terwijl geen rekening is gehouden met alle "baten" (zoals bijvoorbeeld de erfenis). Bovendien acht het hof de (abstracte) berekening van de bijdrage van vader [appellante] aan het levensonderhoud van [appellante] aan de hand van deling van de vaste en variabele kosten in de gegeven situatie (waarin sprake is van een meerderjarige thuiswonende dochter met eigen inkomsten uit arbeid) niet voor de hand liggend. Gegevens over de concrete bijdrage van vader [appellante] in de kosten voor wonen, eten, verzekering(en), abonnementen en studiekosten heeft [appellante] niet overgelegd. De rechtbank is dus terecht overgegaan tot een schatting. Eveneens terecht heeft de rechtbank geoordeeld dat rekening moet worden gehouden met de door [appellante] te verkrijgen studiefinanciering voor uitwonenden, inkomsten uit stagevergoeding en bijbaan, alsmede de nalatenschap. Bij gebreke van concrete en verifieerbare informatie over de hoogte van zowel de bijdrage van vader [appellante] voor diens overlijden (prod. 5 gaat immers uit van een abstract rekenmodel), als de behoeftesituatie na diens overlijden (zo heeft [appellante] bijvoorbeeld

geen inzicht gegeven in de omvang van de erfenis, die – zo veronderstelt het hof op basis van prod. 10 bij inleidende dagvaarding – wel enige omvang had gezien de overwaarde van de woning van circa € 110.000,- en het saldo van de Rabobank-rekening van circa € 35.000,-) heeft de rechtbank de behoefte geschat aan de hand van Nibud-normen. Met [appellante] acht het hof een schatting aan de hand van de gemiddelde uitgaven van studerende aan de magere kant, gelet op de vermoedelijke levensstandaard van [appellante] voorafgaande aan het overlijden (toen zij bij haar vader in huis woonde). Het hof schat de behoefte van [appellante] na het overlijden daarom op € 1.000,- per maand, vermeerderd met het collegegeld van € 1.984 per jaar. Voor zover de behoefte meer zou bedragen (hetgeen niet is gebleken), gaat het hof ervan uit dat [appellante] kan terugvallen op haar erfdeel. Verder zal het hof – evenals de rechtbank – rekening houden met de eigen inkomsten van [appellante] van € 350,- per maand uit studiefinanciering, en inkomsten ter zake van stagevergoeding (€ 275,- per maand) en bijbaan (€ 225,- per maand).

Huishoudelijke hulp

5.10 Het hof volgt [appellante] niet in deze zienswijze. In de aanhef van artikel 6:108 BW ligt immers de beperking besloten dat geen aanspraak op schadevergoeding bestaat voor zover de nabestaande, kort gezegd, gelet op alle omstandigheden van het geval ondanks zijn schade niet als behoeftig kan worden aangemerkt. Zonder nadere toelichting, die ontbreekt, valt niet in te zien dat [appellante], die ten tijde van het overlijden van haar vader meerderjarig (24 jaar oud) en studerend was op het punt van huishoudelijke taken behoeftig was. Ten aanzien van kosten woningonderhoud geldt dat niet in te zien is dat [appellante] op dat punt behoeftig was, omdat de woning van vader [appellante] na diens overlijden te koop is gezet, en naar het hof mag aannemen (bij gebreke van concrete andersluidende gegevens) spoedig is verkocht
Shockschade en affectieschade

7.2 Zoals hiervoor overwogen, komt immateriële schade die bestaat uit het verdriet (en de eventuele spanningen) om het overlijden van een naaste – hoe begrijpelijk die gevoelens ook zijn – tot op heden op grond van de wet niet voor vergoeding in aanmerking. Alleen wanneer sprake is van geestelijk letsel (een in de psychiatrie erkend ziektebeeld) als gevolg van het waarnemen van het gebeuren waardoor de naaste overleden is, of de directe confrontatie met de ernstige gevolgen daarvan, komt toekenning van shockschade op basis van artikel 6:106 lid 1 sub b BW in beeld.

Rechtbank Rotterdam 22 augustus 2019

Deelgeschil: bijdrage aan huishouding 18 jarige niet vastgesteld, gederfd levensonderhoud afgewezen, ECLI:NL:RBROT:2019:7297

Overlijdensschade. 18 jarige Poolse jongen komt in 2016 naar Nederland waar Poolse moeder vanaf 2012 woont. Hij overlijdt 4 dagen later als gevolg van verkeersongeval. De moeder (verzoekster) stelt dat zij lijdt als gevolg van het derven van levensonderhoud doordat overleden zoon niet meer – 10 tot 13 uur per week- bijdraagt in gemeenschappelijke huishouding (art. 6:108 lid 1 sub d BW). 1. De rechtbank kan niet vaststellen dat de zoon voor het ongeval een bijdrage aan de gemeenschappelijke huishouding heeft geleverd. Hiervoor zijn onvoldoende concrete aanwijzingen. Verzekeraar heeft gemotiveerd betwist dat de zoon een bijdrage aan die huishouding leverde of dat hij dat zou gaan doen. Dit volgt enkel uit de partijverklaring van verzoekster. Verder wordt dit verklaard door een nicht, maar deze verklaring is afgelegd na het ongeval en onduidelijk is of deze verklaring is gebaseerd op eigen waarneming. 2. Kosten deelgeschil: € 5.385,83.

Rechtbank 02-02-2020 (ongepubliceerd)

www.letselschademagazine.nl/2020/RBZWB-020620

Verzoekster verzoekt de kantonrechter haar toestemming te verlenen om over de volledige schadevergoeding, waaronder het gedeelte dat ziet op het gederfd levensonderhoud van haar minderjarige kinderen, te beschikken.

Rechtbank wijkt af van verzoek en splitst gezinsschade in deel voor ouder en deel voor kinderen; doorlopende machtiging voor jaarschades. De kantonrechter acht het ter bescherming van de minderjarige zonen wel wenselijk dat het deel van de schadevergoeding dat aan de minderjarige zonen toekomt, op een BEM-rekening worden gestort. Het verzoek tot het afgeven van een doorlopende machtiging aan verzoekster om de jaarschades steeds op te nemen van de BEM rekening zal worden toegewezen

Rechtbank Gelderland 14 april 2021

ECLI:NL:RBGEL:2021:2894

Begroting overlijdensschade, SVI-verzekering. 1. Nabestaanden zijn de echtgenote en de meerderjarige thuiswonende dochters van de overledene. Derving levensonderhoud. Kost en inwoning. Uitkering ongevallenverzekering. Verlies zelfwerkzaamheid. 2. Rekenrente. Eiseres hanteert een rendement van 1% en een inflatie van 1% gedurende de eerste vijf jaar en daarna een rendement van 3% en een inflatie van 2%. Volgens verzekeraar moet voor de gehele looptijd te worden uitgegaan van een rekenrente (rendement – inflatie) van 2%. De rechtbank beschouwt de uitgangspunten van eiseres als een redelijke verwachting omtrent toekomstige ontwikkelingen en verwijst hierbij naar recente jurisprudentie over rekenrente.

Rechtbank Midden Nederland 16-06-2021

ECLI:NL:RBMNE:2021:2834

doodslag, overlijdensschade, civiele rechter gebonden aan oordeel strafrechter over shockschade

Vrouw is doodgestoken door gedaagde, die daarvoor strafrechtelijk is veroordeeld. Haar kinderen en broer vorderen shockschade en schade wegens gederfd levensonderhoud. 1. Shockschade. De nabestaanden zijn nadien geconfronteerd met het verminkte lichaam. De rechtbank oordeelt dat nu de strafrechter al een oordeel heeft gegeven over de shockschade (toewijzing, behalve voor degene die zijn moeder niet meer wilde zien) de rechtbank hieraan gebonden is. Omdat de strafrechter deze vraag over de shockschade al heeft beantwoord, is er voor de civiele rechter geen ruimte om dat over te doen. Dit zou mogelijk anders kunnen zijn indien feiten en omstandigheden waren gesteld die de strafrechter niet zou hebben meegenomen. 2. Overlijdensschade art 6: 108 BW. Schade wegens gederfd levensonderhoud gedeeltelijk toegewezen; studievertraging valt niet onder overlijdensschade.

Rechtbank Gelderland 13 april 2022

ECLI:NL:RBGEL:2022:1976

Rb: SVI, overlijdenschade; verdeling variabele kosten; derving levensonderhoud, zelfwerkzaamheid, huishoudelijke hulp, BGK

Begroting overlijdenschade, transportondernemer, op SVI-verzekering; 1. Derving levensonderhoud, Verdeling variabele kosten. De rechtbank ziet onvoldoende aanleiding om af te wijken van het uitgangspunt dat het aandeel van een ouder in de vaste lasten wordt gesteld op twee maal het aandeel van een kind, zoals de Hoge Raad in 1991 heeft geformuleerd. De rechtbank concludeert dat de partners van de overledene in de situatie na het overlijden van haar echtgenoot voldoende in haar behoefte kon voorzien, in die zin dat zij de levensstandaard die zij gewoon was kon handhaven. Van derving van levensonderhoud is geen sprake en dus evenmin van schade. 2. Zelfwerkzaamheid. 3. Huishoudelijke hulp en administratieve . Werkzaamheden van overledene begroot tot 75 jaar. 4. BGK: € 20.000,-; gevorderd € 34.574,82.

Rechtbank Den Haag 30 november 2022

ECLI:NL:RBDHA:2022:12827

Samenvatting

De ouders hebben drie kinderen, waarvan één met het syndroom van down en het syndroom van West waardoor zij ernstig beperkt was. Vanwege de beperkingen was er een PGB toegekend waarmee zorg kon worden ingekocht. De ouders zorgden zelf voor de dochter op basis van zorgovereenkomsten. De vergoeding werd uit het aan de dochter toegekende PGB betaald. Ook was een zorgovereenkomst gesloten met een zorgbegeleidster. In juni 2021 heeft een tragisch ongeval met de 11-jarige dochter plaatsgevonden. Toen de begeleidster de dochter met de elektrische rolstoelbakfiets vervoerde is de dochter uit de bakfiets gevallen toen zij moest remmen. Dit kon gebeuren doordat de begeleidster de buggy waar de dochter in zat niet met de daarvoor bestemde klemmen en gordel had vastgezet in de bakfiets. Nadat zij met haar hoofd op het wegdek was gevallen is zij gereanimeerd en naar het ziekenhuis gebracht, waar zij vijf dagen later is overleden. De ouders hebben de begeleidster vervolgens aansprakelijk gesteld en aanspraak gemaakt op € 75.000,- affectieschade voor de gezinsleden en dat de gevolgschade nog wordt berekend. De begeleidster heeft aansprakelijkheid voor het ongeval erkend en heeft € 46.814,97 aan de ouders betaald, waarvan € 35.000,- aan affectieschade voor de ouders en € 11.814,97 aan begrafeniskosten. De ouders vorderen vervolgens 1. Een verklaring voor recht dat de begeleidster volledig aansprakelijk is voor het ongeval en alle materiële en immateriële schade 2. Veroordeling tot betaling van een schadevergoeding van € 679.895,64 aan de ouders met betrekking tot schadeposten gederfd levensonderhoud, begrafeniskosten advocaatkosten en kosten rekenkundige 3. € 35.000,- affectieschade voor de broer en zus 4. € 5.952,38 aan de ouders als erfgenaam met betrekking tot smartengeld. De ouders kunnen op grond van 6:108 BW geen aanspraak maken op schadevergoeding wegens het wegvallen van inkomsten die zij ontvingen uit het PGB van de dochter. Broers en zussen van een overledene hebben in beginsel geen recht op vergoeding van affectieschade. De post smartengeld als erfgenamen van de dochter is niet toewijsbaar. De rechtbank wijst alle vorderingen af.

PGB dochter aan ouders geen gederfd levensonderhoud

4.9.

Met [de begeleidster] is de rechtbank van oordeel dat de primaire en subsidiaire standpunten van de ouders niet kunnen worden gevolgd. [dochter] kreeg een budget om de zorg die zij nodig had te kunnen inkopen. Dat PGB kwam voor een deel ten goede aan haar ouders omdat zij betaald werden voor (een gedeelte van) de zorg die zij aan [dochter] verleenden. Door het overlijden van [dochter] zijn de zorgovereenkomsten op grond waarvan de ouders een vergoeding ontvingen beëindigd en zijn de daarmee samenhangende inkomsten weggevallen. Het gaat hier naar het oordeel van de rechtbank dan ook in de kern om weggevallen inkomsten van de ouders en niet om een weggevallen bijdrage in de huishouding van [dochter]. [dochter] had geen inkomen of vermogen waar het gezin van leefde en dat nu is weggevallen; zij deed als hulpbehoevend kind ook niet het huishouden in de zin van artikel 6:108 lid 1 onder d BW. De ouders leverden – naast de zorg die zij als ouders aan hun drie kinderen besteedden – uren zorg aan [dochter] op grond van daartoe gesloten zorgovereenkomsten. Hun positie is daarbij zakelijk gezien niet anders dan die van de andere hulpverleners bij wie zorg voor [dochter] werd ingekocht, ook al gaat het om hun eigen dochter die met hen samenwoonde en die zorg nodig had. Dat [dochter] dat mogelijk maakte in hun gezin, kan niet worden gezien als haar bijdrage aan de gezamenlijke huishouding waarvoor een vergoeding op grond van artikel 6:108 BW bedoeld is. De rechtbank benadrukt daarbij dat uit de stukken in het dossier en de toelichting die de ouders tijdens de zitting hebben gegeven is gebleken dat [dochter] een heel bijzondere plek had binnen het gezin; haar aandeel in of bijdrage aan het gezinsleven was groot, maar van een andere aard.

Tijdelijke grafbedekking, kaarsjes en het tijdelijk gedenkteken afgewezen als begrafeniskosten

4.12.

De gevorderde kosten houden verband met het overlijden van [dochter] en haar begrafenis, maar zien met name op de manier waarop de nabestaanden vorm hebben gegeven en nog geven aan hun rouw en het gedenken van [dochter]. Dat zijn geen kosten waar artikel 6:108 lid 2 BW op ziet. Voor de tijdelijke grafbedekking, de kaarsjes en het tijdelijk gedenkteken geldt dat het weliswaar gaat om kosten die samenhangen met de uitvaart, maar die naar keuze van nabestaanden al dan niet gemaakt kunnen worden. Noodzakelijke kosten zijn het niet. Omdat niet is gesteld en ook niet is gebleken dat de kaarsjes en de tijdelijke aankleding van het graf onderdeel uitmaken van de traditie of cultuur waarin [dochter] opgroeide, houden deze onvoldoende verband met de begrafenis van [dochter] om voor vergoeding in aanmerking te kunnen komen. Dat geldt ook voor de kleding en voor de overige kosten, die zien op het levend houden van de herinnering aan [dochter]. Hoewel het alleszins begrijpelijk is dat de ouders er na het verlies van [dochter] voor hebben gekozen om “tastbare” herinneringen te (laten) maken, gaat het niet om kosten die rechtstreeks verband houden met de begrafenis van [dochter].